

BIDRAG

TILL

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

H) Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 5.

ÅREN

1876—1880.

STOCKHOLMS LÄN.

1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet.

Stockholms län, som icke heller under nu ifrågasvarande period undergått någon förändring till sina gränser, är fortfarande *indeladt* i 5 härads höfdingedömen, 6 fögderier, 19 tingslag och 23 länsmansdistrikt.

Sedan under år 1877 expeditionskronofogden i Färentuna härad vunnit befordran, har enligt förut meddelad nådig föreskrift expeditionskronofogdetjensten derstädes, inom länet den enda i sitt slag, blifvit indragen.

Sådant oaktadt har dock enligt nådigt förordnande med den i de två sista femårsberättelserna omförmälda *fögdeviregleringen* fått tillsvidare anstå, men genom nådigt bref den 25 sistlidne juni är numera bestämdt, att samma reglering skall med nästa års början träda i verkställighet.

I antalet socknar, kommuner, pastorat och kyrkor har under perioden icke inträffat någon förändring, till följd hvaraf i länet fortfarande finnas 120 socknar, stadsförsamlingarne inberäknade, 117 kommuner, 71 pastorat och 113 kyrkor.

Den af Eders Kungl. Maj:t i nådigt bref den 24 januari 1873 föreskrifna förening af Sicklaö socken samt Nacka och Erstaviks kapellförsamlingar till en kyrkoförsamling efter nuvarande kyrkoherdens i Danviks och Sicklaö församlings pastorat afgang från sin beställning har ännu icke kunnat sättas i verket.

Städerna, af hvilka Södertelge genom nådigt bref den 12 juli 1878 förunnats *stapelstadsrätt*, äro fortfarande 6 till antalet. Endast i Södertelge och Norrtelge är stadsfullmäktigsinstitutionen införd. Östhammar och Öregrund hafva fortfarande gemensam borgmästare. På grund af nådiga byggnadsstadgan af år 1874 hafva stadsplaner blifvit uppgjorda och fastställda utom för Sigtuna, som vid nu varande borgmästares afgang skall förläggas under landsrätt enligt nådig föreskrift af 1846, om hvilkens häfvande framställning i dessa dagar dock blifvit gjord.

Uti förefintliga *oregelbundenheter i den administrativa indelningen* hafva under perioden de förändringar inträffat, att genom nådigt bref den 11 mars 1878 $\frac{1}{2}$ mantal Åsby, som förut i kyrkligt hänseende räknats till Lohärads socken, förklarats

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetat och utgivet af Statistiska centralbyrån – Stockholm, 1863-1912.

Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kungl. Maj:ts befallninghavande i Stockholms stad och i rikets 24 län avger underdåniga femårsberättelser av statistiskt innehåll.

Berättelserna består av två avdelningar.

Första avdelning består av följande rubriker:

- 1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet**
- 2. Innevånare**
- 3. Näringar**
- 4. Kommunikationsanstalter och varubyten**
- 5. Kameralförhållanden**
- 6. Politi.**

Andra avdelning är en tabellbilaga.

Statistiska centralbyrån samlar in och utger ett sammandrag för hela riket av samtliga femårsberättelsernas huvudsakliga innehåll.

Föregångare:

Kongl. maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1822-1851/55.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Underdånig berättelse	1-13.
1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet.....	1.
2. Invånare.....	2.
3. Näringar.....	3.
4. Kommunikationsanstalter och varubyten.....	5.
Tab. Litt. A. Sjöförsäkringsbolaget Roslagens verksamhet åren 1876-1880.....	7.
Tab. Litt. B. Uppgift rörande försäljningen af brännvin m. m. inom Stockholms län under försäljningsåret 1879-1880.....	7.
5. Kameralförhållanden.....	8.
Tab. Litt. C. Tablå öfver afslutade egenliga laga skiftens omfång i Stockholms län åren 1876 till och med 1880.....	8.
6. Politi.....	10.
Tab. Litt. D. Hästförsäkringsbolagets verksamhet åren 1877-1881 inom Stockholms län.....	12.
Tabellbilagor	14-18.
Tab. N:o 1. Folkmängden i Stockholms län åren 1876-1880.....	14.
Tab. N:o 2. Allmänna vägar och skjutsning i Stockholms län åren 1876-1880.....	15.
Tab. N:o 3. Hemman och jordlägenheter samt stadsjordar m. m. i Stockholms län år 1880.....	16.
Tab. N:o 4. Brandförsäkringsinrättningarnes verksamhet i Stockholms län åren 1876-1880.....	17.
Tab. N:o 5. Fromma stiftelser, stipendiefonder, pensionsanstalter, sjukkassor och dermed jemförliga inrättningar i Stockholms län år 1880.....	17.

BIDRAG

TILL

SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

H) Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 5.

ÅREN

1876—1880.

STOCKHOLMS LÄN.

1. Länets indelning och naturliga beskaffenhet.

Stockholms län, som icke heller under nu ifrågasvarande period undergått någon förändring till sina gränser, är fortfarande *indeladt* i 5 härads höfdingedömen, 6 fögderier, 19 tingslag och 23 länsmansdistrikt.

Sedan under år 1877 expeditionskronofogden i Färentuna härad vunnit befordran, har enligt förut meddelad nådig föreskrift expeditionskronofogdetjensten derstädes, inom länet den enda i sitt slag, blifvit indragen.

Sådant oaktadt har dock enligt nådigt förordnande med den i de två sista femårsberättelserna omförmälda *fögdeviregleringen* fått tillsvidare anstå, men genom nådigt bref den 25 sistlidne juni är numera bestämdt, att samma reglering skall med nästa års början träda i verkställighet.

I antalet socknar, kommuner, pastorat och kyrkor har under perioden icke inträffat någon förändring, till följd hvaraf i länet fortfarande finnas 120 socknar, stadsförsamlingarne inberäknade, 117 kommuner, 71 pastorat och 113 kyrkor.

Den af Eders Kungl. Maj:t i nådigt bref den 24 januari 1873 föreskrifna förening af Sicklaö socken samt Nacka och Erstaviks kapellförsamlingar till en kyrkoförsamling efter nuvarande kyrkoherdens i Danviks och Sicklaö församlings pastorat afgang från sin beställning har ännu icke kunnat sättas i verket.

Städerna, af hvilka Södertelge genom nådigt bref den 12 juli 1878 förunnats *stapelstadsrätt*, äro fortfarande 6 till antalet. Endast i Södertelge och Norrtelge är stadsfullmäktigsinstitutionen införd. Östhammar och Öregrund hafva fortfarande gemensam borgmästare. På grund af nådiga byggnadsstadgan af år 1874 hafva stadsplaner blifvit uppgjorda och fastställda utom för Sigtuna, som vid nu varande borgmästares afgang skall förläggas under landsrätt enligt nådig föreskrift af 1846, om hvilkens häfvande framställning i dessa dagar dock blifvit gjord.

Uti förefintliga *oregelbundenheter i den administrativa indelningen* hafva under perioden de förändringar inträffat, att genom nådigt bref den 11 mars 1878 $\frac{1}{2}$ mantal Åsby, som förut i kyrkligt hänseende räknats till Lohärads socken, förklarats

skola äfven i detta hänseende höra till Estuna socken, derinom det är beläget, samt att enligt nådigt bref den 25 oktober samma år $\frac{1}{2}$ mantal Falön i allo införlifvats med Börstils socken, dit förut ön, som i öfrigt räknats till Singö socken, hört endast i kyrkligt hänseende.

Generalstabens karta öfver Sverige är fullständigt utkommen, i hvad länet rörer, och af *ekonomiska kartverket* äro under perioden utgifna kartor öfver Sotholms och Öknebo härad.

I afseende å länets *naturbeskaffenhet* är icke något nytt att omförmäla.

2. Invånare.

Enligt bilagda **tabell N:o 1** har *folkmängden*, som vid slutet af år 1875 efter mantalslängderna utgjorde 135,661., under perioden stigit till 146,918. Den har således ökat med 11,257 personer eller närmare tre gånger så mycket som under hvardera af de två nästföregående perioderna.

Öfver de för år 1880 i de särskilda fögderierna *mantalskrifne* lemmas en öfversigt i följande tabell:

	Mankön.	Qvinkön.	Summa.
1:a fögderiet (Sollentuna)	11,141	11,738	22,879
2:a " (Långhundra)	8,865	9,460	18,325
3:e " (Frösäkers)	11,203	11,588	22,791
4:e " (Lyhundra)	10,053	10,593	20,646
5:e " (Åkers)	9,910	10,414	20,324
6:e " (Sotholms)	16,237	16,970	33,207
Summa	67,409	70,763	138,172

Vid jämförelse af denna tabell med en dylik i förra berättelsen framgår, att folkökning egt rum i alla fögderierna om än i högst betydligt olika mån.

Tillökningen utgör:

för 1:a fögderiet	3,564.
" 2:a "	798.
" 3:e "	729.
" 4:e "	751.
" 5:e "	1,547.
" 6:e "	3,161.
eller för hela landsbygden	10,550.

I följande städer har den mantalskrifna folkmängden ökat, nemligen:

i Södertelge med	397.
" Norrtelge "	227.
" Sigtuna "	67.
" Östhammar "	55.
" Öregrund "	44. 790.
men deremot i Vaxholm minskats med	83.
så att tillväxten utgör blott	707

hvad en summan deraf för hela länet uppgår till 11,257 emot 4,022 under förra perioden. Minskningen i Vaxholm lär dock vara mera skenbar än verklig såsom föranledd deraf, att i motsats till hvad förut skett kronomanskapet, utgörande omkring 200 personer, nu utslutits såsom rätteligen icke tillhörande stadens egentliga befolkning.

Minsta så väl relativa som absoluta tillväxten å landet förekommer i Frösäkers fögderi, derifrån emigration till Nord-

amerikas förenta stater ock förmåles hafva under perioden egt rum.

Förnämligaste orsaken till den ovanligt stora folkökningen inom 1:a och 6:e fögderierna lär få sökas deri, att i hvarterdera fögderiet under perioden uppstått ett slags förstäd, dit utflyttningar hufvudsakligen från Stockholm egt rum. Sålunda räknar den *samfällighet*, som benämnes *Sundbyberg* och består af numera till stor del bebyggda tomter, afsöndrade dels från jordegendomen Sundbyberg i Bromma socken och dels från hemmanet Ahlby i Solna socken, en befolkning som närmar sig 1,000 personer; och å *Arstadal* eller *Föreningsdal* med flera från egendomen Årsta i Brännkyrka socken under senare åren upplåttna, strax utanför Hornstull belägna tomtplatser finnas uppförda *bostäder* till sådant antal och omfång, att öfver 800 personer nu äro der bosatte.

Någon sådan särskild anledning till den icke obetydliga tillväxten i folkmängden inom 5:e fögderiet förefinnes deremot icke, utan anses densamma kunna tillskrifvas tilltagande välstånd till följd af den mängd ångbåtskommunikationer, som i orten uppstått, och de nya förvärfskällor, som derigenom yppats, äfvensom frånvaron under perioden af härjande farsoter och slutligen ökade inflyttningar.

Några *egendomligheter* med afseende på giftermålens antal eller nativitets- och mortalitetsförhållanden äro ej att omförmäla.

Beträffande den *religiösa rörelsen* torde, enär någon märkbarare förändring derutinnan ej inträdt, i allo få återopas hvad senaste berättelsen härom innehåller.

Från de särskilda delarna af länet förmåles den *ekonomiska ställningen* bland den jordbrukande befolkningen i allmänhet vara temligen god — en följd af nöjaktiga skördar under perioden äfvensom af sista årets höga priser å spannmål — men deremot förspörjes från Lyhundra fögderi, hvilket det sjöfartsidkande folket egentligast tillhör, klagan öfver den brydsamma belägenhet, hvori det under senaste åren råkat i anseende till missgynsamma konjunkturer för skeppsfarten, hvilken i förra berättelsen antydd lifaktighet skall vara alldeles förlamad.

Till stöd för åsigten om rådande ekonomiskt välstånd i länet skulle väl kunna anföras, att under hela perioden endast ett fåtal af 16 fastigheter på landet blifvit utmättningsvis eller å konkursauktion försäldt, men vill man döma efter de härstädes *anhängiggjorda lagsökningarnas* antal, som i medeltal under förra perioden utgjorde 818, men under nu ifrågavarande uppgått till 1,053 om året, oaktadt Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande från och med 1879 ej vidare haft att skaffa med utsökningar i Södertelge och Vaxholm, kommer man till det resultat, att ställningen under de sista fem åren åtminstone icke förbättrats.

Hvad särskildt angår Sorunda socken, så påstås dess invånare hafva icke så obetydliga kapitaler förvarade i bankinrätt-

inrättningar, och lagsökning mot en Sorundabo är särdeles sällsynt.

Såsom i förra berättelsen antydes, förmenas äfven nu länets tjänstfolk, som är i husbondes hus och bröd, sällan göra några besparingar; utan användas lönerna i allmänhet till inköp af finare kläder och hvarjehanda lyxartiklar, med hvilka de talrika landthandlande äro försedde. Den här nedan i 6:e afdelningen meddelade redogörelsen för den medverkan, som från landstingets sida egt rum för befrämjande af Fosterländska föreningens systemål, visar dock, att icke så obetydliga belopp blifvit af den tjänande klassen för framtiden besparade.

I afseende å byggnadssätt är icke något särskildt att anmäla. Såsom förut uppföras boningshusen dels af sten, dels af timmer och dels af resvirke med plankbeklädnad samt ladugårdarne dels af sten och dels af timmer; hvaremot för andra uthus såsom logar och lador börjat mera allmänt begagnas stolpvirke med tegel eller bräder i stället för timmer. Taktäckningsämnet är numera allmänt spillar eller spån och dernäst tegel.

Södertelge, Vaxholm och Dalarö äro jemte Sundbyberg och Årstadal de platser, der nybyggnad företrädesvis egt rum. Ej

mindre än 94 boningshus i Södertelge och 76 i Vaxholm äro under perioden uppförda. Ett högst betydligt antal s. k. som-marnöjen har dessutom uppstått utmed Saltsjöns och Mälarens stränder så väl närmare hufvudstaden som på längre afstånd derifrån, likasom för den egentliga folkskolans och för den s. k. småskolans behof nybyggnad flerstädes i länet företagits.

Rörande allmogens kläddräkt och lefnadssätt äfvensom hvad angår folknöjen, sockenbibliotek och tidningsläsning, torde få hänvisas till föregående berättelser med tillägg allenast, dels att bland de mest spridda tidningarna nu nämnas, förutom »Dagens Nyheter», äfven »Svenska Veckobladet», »Svenska Tidningar», »Fäderneslandet» och »Svenska Arbetaren», dels också att prenumeration å illustrerade tidskrifter, deribland »Familj-Journalen», ej sällan förekommer.

Af de få kvarstående frivilliga skarpskytteföreningarna hafva under periodens sista år allenast fyra, nämligen Södertelge, Österhaninge, Gustafsbergs och Vermdö samt Roslags-Bro fullgjort vilkoren för delaktighet i det anslag till målskjutningspremier, ammunition och instruktörers aflönande, hvilket riksdagen för samma år anvisat.

3. Näringar.

A) **Jordbruk** och B) **Boskapsskötsel**. Härför redogöres hufvudsakligast af länets hushållningssällskap (Litt. N. i serien Bidrag till Sveriges officiella statistik).

Enligt de allmänna omdömen, som Eders Kungl. Majts Befallningshafvande på grund af uppgifter från de särskilda fögderierna uti de årliga årsberättelserna uttalat, har skörden varit: 1876 under medelmåttan, 1877 under medelmåttan, 1878 öfver medelmåttan, 1879 fullt medelmåttig och 1880 likaledes fullt medelmåttig.

Den i Statistiska Centralbyrån uppgjorda beräkningen af skörden i korntal efter utsädet visar följande resultat:

År.	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafre.	Bland-säd.	Ärter.	Vicker.	Potatis.
1876.....	6.5	6.8	4.9	5.2	5.4	5.2	4.8	5.9
1877..	6.2	6.5	5.9	7.0	6.4	6.2	5.5	6.5
1878.....	7.1	7.3	7.4	7.9	7.7	6.8	7.2	5.1
1879.....	6.0	6.9	6.7	7.1	7.1	7.1	7.1	5.4
1880.....	9.3	8.0	5.9	6.2	6.4	5.8	5.6	6.1

Handelsprisen å i marknaden hufvudsakligast förekommande sädeslagen uppgifvas hafva under periodens första år såsom vanligt stått sig temligen nära, dock snarare öfver än under de årliga markegångsprisen, hvilka varit bestämda, såsom följande tabell angifver:

Sädeslag.	1876.	1877.	1878.	1879.	1880.
1 kubikfot hvete.....	kr. 3.80	3.50	3.00	3.50	3.58
1 " råg.....	2.46	2.44	2.00	2.03	2.03
1 " korn.....	2.42	2.36	1.92	1.97	2.35
1 " hafre.....	1.64	1.45	1.29	1.23	1.40
1 " bland-säd.....	2.03	1.99	1.56	1.60	1.87
1 " ärter.....	3.19	3.31	2.85	2.78	3.08

hvaremot 1880 års skörd kunnat afyttras till icke obetydligt högre pris än de i markegångstaxan för året upptagna.

Potatispriset har likasom under förra perioden varierat mellan 4 kronor och 6 kronor 50 öre per tunna om 6 kubikfot.

Samtliga till denna berättelse från de särskilda fögderierna inkomna uppgifter öfverensstämma deri, att skördarna under perioden ifråga varit temligen goda, hvaraf synes framgå, att de åren 1876 och 1877 i sjelfva verket varit bättre, än de på grund af skörderapporterna blifvit bedömda.

Beräffande jordens beskaffenhet, allmänna brukningssättet, årliga utsädet per tunnland, årliga förbrukningen af hvart särskildt hufvudsakligt sädeslag enligt i medeltal beräknadt behof för hvarje person, sädesproduktionens tillräcklighet, nya sädeslag, samt trädgårdsskötseln är icke något nytt att omförelsa.

För hästafvels befrämjande hafva under hela perioden varit anvisade anslag dels från staten, dels från landstinget och dels från hushållningssällskapet till pristalning af andra hästar än hingstar af ädelt slag, hvarförutan genom hushållningssällskapets försorg blifvit inköpta hingstar, som derefter på stadgade vilkor placerats i olika trakter af länet. Anslaget för hästpremiering så väl från landstinget som från hushållningssällskapet höjdes 1879 från 1,000 till 1,500 kronor för sista året i perioden, hvarefter det behållits vid sistnämnda belopp; och anses dessa anordningar hafva verksamt bidragit till ändamålets vinnande.

Åt boskapsskötseln egnas å de flesta orter alltemera omsorg, sedan genom Stockholms större mjölkhandlandes föranstaltande mjölkuppsamlingsställen å trakter på landet, der mejerier saknas, blifvit inrättade och sålunda lättadt tillfälle till afsättning af äfven mindre kvantiteter beredt.

Den här näringsgren lär dock fortfarande stå på en låg ståndpunkt inom Lyhundra fögderi, der ordnad mjölkhushållning förekommer endast vid några få egendomar, likasom inom Åkers fögderi, der de i förra berättelsen omförelsta mejerierna vid Östanå och Hemmesta upphört med sin verksamhet.

Kreatursprisen uppgifvas vara i någon mån lägre, än som i förra berättelsen upptogos.

Såsom medelpris torde kunna anföras: för en arbetshäst 400 kronor, för ett par 13 å 14 kvarters oxar 350 å 450 kronor, för en tjur om 2 år 100 å 120 kronor, för en ko 80 å 120 kronor och för ett får 10 å 12 kronor.

Samma förhållande är med *priset på ladugårdsprodukter*.

Det kan anses hafva vid periodens slut utgjort: för en kanna mjölk i ladugården 25 å 30 öre, för ett skålpund färskt smör 80 öre å 1 krona, för en centner kött 20 å 25 kronor, för en centner fläsk 30 å 40 kronor och för ett tjog ägg 75 öre å 1 krona.

De högsta prisen å såväl kreatur som ladugårdsprodukter uppgifvas från Frösåkers och de lägsta från Åkers fögderi.

Med afseende på *afsättningsorterna* för landtmannaprodukter i allmänhet och särskildt spannmål kan nämnas, att Uppsala utgör en mera framstående plats, sedan jernvägen vunnit längre utsträckning åt norr. Flere der bosatte handlande göra omfattande uppköp och erbjuda ej sällan högre pris, än som i hufvudstaden kunna betingas.

Från någon härjande *kreaturssjukdom* har länet under perioden varit förskonadt.

Hvad angår större *vattenafledningar* och *ollingsföretag* må nämnas:

att genom sänkning af sjöarna Skeviken och Syningen inom Lyhundra fögderi för Rånäs och Ekebyholms egendomar jemte åtskilliga andra gårdar i Fasterna och Rimbo socknar under perioden bereds odlingsbar mark af tillsammans flera hundra tunnlands vidd utan allt understöd från staten;

att upprensningen af Olandsåns nedra lopp, påbörjad under förra perioden, nu nått sin fullbordan och redan visat godt resultat;

att det i förra berättelsen omförmälda för jordbrukare dels inom Öknebo härad och dels inom Södermanlands län gemensamma sjösänkingsföretag likaledes är fullbordadt; men

att den äfven förut omnämnda sänkningen af Helgö-Vada- och Benhamra-sjöarna deremot ännu icke blifvit slutligen utförd.

Artificiella gödningsämnen äga fortfarande förtroende och användas i ej ringa omfattning, dock synnerligast i fögderierna närmast Stockholm.

Beträffande *stängselväsendet* må nämnas, att å allt flera herrgårdar gårdsgårdarne försvinna och ersättas af vallhjon med hund.

Hushållningssällskapet och *hushållningssjullena*, 17 till antalet, utöfva fortfarande en lifaktig verksamhet.

Den inom länet tjenstgörande *landbruksingenjören* var 1880 requirerad till 35 särskilda egendomar för en tid af tillsammans 143 arbetsdagar, hvilken tid dock måste inskränkas till 92 dagar.

Länets *landbruksskola* har sedan den 14 mars 1876 varit förlagd till Hesselby i Spånga socken.

1876	voro	austalde	13	larlingar	och	utexaminerades	7.
1877	"	"	15	"	"	"	6.
1878	"	"	17	"	"	"	9.
1879	"	"	17	"	"	"	7.
1880	"	"	16	"	"	"	8.

Alla lärlingarne hafva varit frielever och efter afgangen egnat sig åt landtbruk. Tre hafva dock ej aflagt examen, eme-

dan de för sjuklighet måst lemna skolan efter endast ett års vistelse der.

Lärarepersonalen har fortfarande utgjorts af en förste lärare, en underlärare och två extra lärare.

Dagsverkspris och *tjenstehjónslöner* visa sig vara något i fallande och angifvas för 1880 som följer:

för ett somrardagsverke, mans-.....	1:50 å 2:00 kr.
qvins-.....	0:75 å 1:00 "
" " vinterdagsverke, mans-.....	1:00 å 1:25 "
qvins-.....	0:50 å 0:75 "

varande medelvärdet af kost och lön uppgifvet till närmare 400 kronor för en dräng och närmare 300 kronor för en piga.

Lägst ställa sig så väl arbets- som tjenstehjónslönerna inom Sotholms fögderi.

(¹) **Skogshushållning jemte 1) Rofdjurs utöfande.** Hvad dessa ämnen beträffar, torde få hänvisas till Skogsstyrelsens årsberättelse om skogsväsendet m. m. (Litt. Q. i ofvannämnda serie). Särskildt må dock anföras:

att för de fyra *häradsallmänningsarne*, som fortfarande stå under jägeribetjeningens uppsigt och värd, finnas tillsatte särskilda styrelser;

att *allmänningsskassornas* behållning vid 1880 års slut utgjorde:

Långhundra härads.....	3,885 ⁹⁸ .
Seminghundra ".....	5,554 ²¹ .
Erlinghundra ".....	2,953 ⁰³ .
Sollentuna ".....	677 ⁵⁸ .
	Kronor 13,070 ⁸⁰ .

att *jägeristaten* utgöres af en jägmästare med en aflöning, som vid periodens slut utgjorde 2,700 kronor, men med innevarande år ökats till 3,200 kronor, och fyra extra jägmästare utan lön, hvarförutom finnas anstälde för kronoparken i Färentuna en kronojägare och en extra kronojägare samt för häradsallmänningsarne tillsammans åtta skogvaktare;

att jemväl under ifrågavarande period *undervisning i skogsodling och fröinsamling* meddelats inom åtskilliga socknar, jemväl åt skolbarn, hvilken undervisning bekostats af hushållningssällskapet;

att klagan öfver *missråd* och *öfverafverkning* af enskildes skogar förspörjes från Långhundra, Frösåkers, Lyhundra och Sotholms fögderier, hvaremot från Åkers fögderi förmäles, att en viss försigtighet i afverkningen syntes hafva under perioden iakttagits, säkerligen föranledd dels af minskad skogatillgång och dels af mindre nöjaktiga pris;

att af de i förra berättelsen uppräknade *ängsågverk* de vid Tullinge, Skurusund och Beateberg upphört med sin verksamhet, hvaremot nya uppstått vid Schebo i Ununge socken, vid Rönshohl i Söderby-Karls socken och under hösten 1880 vid Utö grufvor i Utö kapellförsamling;

att plankor *exporterats* från Schebo och Utö till England och Frankrike;

att *prisen å skogsprodukter* i afverkningssorten något vikit tillbaka och kunna angifvas som följer:

för 1 famn björkved	10	å	12	kr.
» 1 » alved	9	å	11	»
» 1 » barrved	7:50	å	9	»
» 1 sågstock med 9 tums topp	4	å	6	»
» 1 byggnadstimmer med 7 tums topp	2:50	å	3:50	»
» 1 tolf plankor	14	å	17	»
» 1 » bräder	8	å	10	»
» 1 läst kol om 12 tunnor	7	å	9	»
» 100 st. rensad stör	3	å	3:50	»
» 100 » klufven gardsel	4:50	å	5:50	»
» 1,000 » takspiller	2:50	å	3	»
» 100 » näfver	1:50	å	2	»

att nämnvärda *skogseldar* under perioden förekommit, 2 i Lyhundra fögderi, hvilka, härrörande från ovarsamhet vid torfbränning, vållat skada, som tillsammans uppskattats till 1,400 å 1,500 kronor, och 3 i Sotholms fögderi, som tillsammans förstört något mera än 20 tunnland skog jemte en del gårdesgårdar, och af hvilka en härrört från nyssnämnda orsak, en anses hafva blifvit anlagd och en uppstått af okänd anledning; samt att den i förra berättelsen omförmälda *bräuntorf-fabriken* vid Viad år 1876 nedlagts, men att »Jerna torffabriks-aktiebolag» samma år börjat anlägga och från hösten 1877 drifvit fabrik för beredning af bräuntorf i närheten af Jerna jernvägsstation; varande dock företaget hittills icke hugnadt med nöjaktigt pris på fabrikkatet, ehuru det anses vara af förträfflig beskaffenhet.

Med afseende på *skadedjurs utrotande* torde äfven böra nämnas, dels att de i förra berättelsen omförmälda, af landstinget utfästa *skottpremier* för räf, höns- eller dufhök och uf fortfarande under hela perioden betalats, äfvensom att 1880 års landsting höjt skottpremien för hök och uf från 1 krona 50 öre till 2 kronor, dels ock att hushållningssällskapet från och med nämnda år erlagt skottpremie för kråka med 10 öre.

E) Berga- och brukshandtering samt F) Manufaktur och handverk. Med hänvisning, i hvad dessa ämnen angår, till Kommerskollegiets årsberättelser (Litt. C. och D. i den statistiska serien) torde Eders Kungl. Majts Befallningshafvande kunna inskränka sig till följande meddelanden.

Sedan under sommaren 1879 Utö grufvor upphört att bearbetas, har *malmbrytningen* inom länet icke obetydligt minskats.

Kalkstensbrytningen har deremot under hela perioden pågått vid Karta kalkbruk, der fortfarande omkring 200,000 kubikfot kalk årligen tillverkats.

Å Maryviks egor invid Liljeholmen har kalkbränning på sista tiden jemväl försiggått.

Ej mindre än fyra *sprängämnesfabriker* finnas numera i trakten af Stockholm eller nitroglycerinfabriken, Uddnäs sebastin-fabrik, Norrvikens petrolitfabrik och Löfholmens ammoniakkrut-fabrik.

4. Kommunikationsanstalter och varubyten.

A) Landtkommunikationer. Särskild efter formulär upprättad **tabell N:o 2** bifogas och åberopas.

Sammanlagda väglängden uppgifves nu till 203.6 mil eller något mera, än som i berättelsen för perioden 1865—1870 upptages, hvaraf vill synas, att uppgifterna till sista berättelsen, enligt hvilka väglängden utgjorde allenast 197.6 mil, varit felaktiga.

Tegeltillverkningen har under perioden varit högst betydlig till följd af de många och stora nybyggnaderna i hufvudstaden. Bland de mest framstående tegelbruken förtjenar nämnas Bockholms-Sätra, der under sista året 4,500,000 stycken murtegel skola vara tillverkade.

För befrämjande af husflit och *hemslöjd* har landstinget fortfarande anslagit 1,500 kronor årligen till disposition af en för ändamålet utsedd komité, som användt medlen dels till understöd åt slöjdskolor, dels till aflöning och ersättning åt kringresande lärare i särskilda slöjder, dels till bekostande af ett hemslöjds magasin här i staden och dels till beredande af tillfälle för länsboar att erhålla undervisning vid Gälö slöjdskola, om hvilken här nedan i sista afdelningen vidare förmäles.

Rörande *fisket* och *fiskeriöfverenskommelser* samt *jagten* är icke något nytt att anmäla.

Såsom tillförene har *skepps- och båttyggeri* egentligast förekommit i skärgården till Lyhundra härad. Ett skeppvarf har dock under perioden uppstått vid Sjöberg i Grödinge socken, der både nybyggnad och reparation af fartyg egt rum, om än endast för egarens och hans medredares egen räkning, hvarförutom slip och varf för reparation af fartyg inrättats dels vid Finnboða i Sicklaö socken af Bergsunds mekaniska verkstads-aktiebolag, dels ock å Furusund i Blidö socken af ett der år 1876 för ändamålet bildadt bolag, äfvensom en verkstad kommit till stånd vid den Stockholms transport- och bogseringsbolag tillhöriga lägenheten Ekensberg i Brännkyrka socken, hufvudsakligen afsedd för reparation af bolagets egna båtar och byggande af erforderliga lastprämar.

Bräuvinstillverkningen inom länet har alltmiera aftagit. Öfversigt af bränneriernas antal, influten tillverkningsafgift och kontrollkostnaden under perioden lemnas i följande tabell:

	Bränneriernas antal.	Erlagd tillverkningsafgift. Kronor.	Kontrollkostnad. Kronor.
År 1876	4	163,115:76	9,432:79
» 1877	3	92,235:55	8,796:31
» 1878	3	73,465:28	5,172:59
» 1879	1	99,899:61	4,190:86
» 1880	2	109,923:66	1,524:00

Den betydligt lägre kontrollkostnaden för sista året är för anledd deraf, att öfverkontrollören uttagit sin ersättning å landt-ränneriet i Uppsala.

Under hela perioden har icke något bränneri varit i gång inom Sollentuna, Långhundra och Åkers fögderier, eller uti städerna. Kontrollörsarfvodet har utgått under år 1876 med 4 kronor och under åren 1877—1880 med 6 kronor om dagen.

Genom tillkomsten af några nya skjutsstationer har längden af vägar, försedda med skjutsanstalter, under perioden ökat.

De *vägförbättringar*, för hvilka i tabellen redogöres, afse dels landsvägen mellan Norrtelge och Brottbj, för sa vidt den löper genom Lyhundra och Långhundra fögderier, dels en vägsträcka inom Bro socken af förstnämnda fögderi, hvilka två väg-

förbättringar i sista berättelsen omförmålas, dels ett stycke sockenväg inom Lagga socken af Långhundra fögderi, hvilket företag bekostats af enskilde och hvarför utgifterna följaktligen ej kunna uppgevas, dels ock omläggning af hufvudgatorna i Södertelge.

I sammanhang härmed torde böra omförmålas, hurusom enligt nådigt beslut den 29 oktober 1880 statsanslag af 16,100 kronor beviljats för vägförbättringar å Vermdön, hvilket företag dock icke under perioden i fråga hunnit påbörjas.

Efter den reglering af *skjutsanstalterna* i länet, hvilken på grund af föreskriften i § 3 af nådiga stadgan den 31 maj 1878 angående skjutsväsendet af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande vidtagits, har länet 46 gästgivaregårdar och 21 skjutsstationer med entreprenad samt 6 gästgivaregårdar utan entreprenad, af hvilka 5 utgöra skjuts uteslutande till sjös.

Å samtliga skjutsanstalterna äro numera nyssnämnda nådiga stadgas föreskrifter tillämpade, och utgör sammanräknade beloppet af de utaf landstinget för tiden till den 1 november 1882 beslutade bidrag till skjutsentreprenaderna 11,876 kronor 25 öre för år räknadt.

Den i förra berättelsen nämnda *ombyggnad* af Garns eller Brottbys bro är under perioden verkställd.

Ny vägdelning har 1880 förrättats inom Sollentuna härad, men först innevarande år vunnit fastställelse. Den under handläggning varande nya vägdelning inom Långhundra härad, hvarom fråga först väcktes redan 1837, har ännu ej kunnat bringas till slut i anseende till den klagan öfver nästan alla dermed viktagna åtgärder och rörande ärendet fattade, af flerfaldiga framställningar föranledda beslut, hvilken tid efter annan blifvit förd och jemväl i högsta instansen fullföljd.

Färjeinrättningarna äro oförändrade.

Nya afgiftstaxor äro utfärdade på grund af nådigt bref den 15 februari 1878 för begagnande af Trästa färja samt på grund af nådigt bref den 11 oktober samma år för öfver- och genomfart af Sigtuna bro öfver Garnsviken.

Då den mellan Schebo bruk och Hallsta lastageplats befintliga, i förra berättelsen omförmålda smalspåriga *jernväg*, för hvilken trafikerande taxa ej ens är fastställd, hufvudsakligen är afsedd endast för brukets eget behof, har någon närmare upplysning om densamma ansetts icke kunna införas.

Likaledes och enär »Uppsala—Lenna», »Stockholm—Vesterås—Bergslagens» och »Dannemora—Hargs» enskilda jernvägar, som under perioden öppnats för allmän trafik och för hvilka de nu gällande taxorna äro fastställda i november månad 1880 för tiden till 1885 års slut, till minsta delen äro belägna inom länet samt respektive styrelser ej derinom hafva sitt säte, äro härifrån ej heller rörande dessa jernvägar några upplysningar att meddela.

Med afseende å hvad i förra berättelsen antydes derom, att klagan på förhand sports öfver den såsom följd af jernvägsanläggningar förestående förlusten af förtjenst på varuforsling, torde böra anföras, att den stora allmänheten icke vidare ser sina intressen hotade af sådana anläggningar utan allt mera med begärlighet omfattar tillfället att begagna sig af den lättade samfärdsel, som de medfört.

B) Sjökommunikationer. I föregående berättelser är antydt, hurusom länet i detta hänseende redan då varit lyckligt lottadt, ett förhållande, som fortfarande och i än högre grad nu eger rum, i det antalet *ångbåtar* tid efter annan tillväxt.

Sålunda eger nästan daglig förbindelse rum emellan Stockholm och *alla* länets städer, hvad Sigtuna beträffar, med de der passerande ångfartygen till Uppsala och Örsundsbro, bland hvilka må särskildt nämnas det under 1880 af rederi i Sigtuna anskaffade ångfartyget »Upland», samt hvad Södertelge angår, med samtliga de ångbåtar, som passera Södertelge kanal, äfvensom med de i staden hemmahörande ångfartygen »Södertelge» och »Nya Södertelge», hvilket senare först i år börjat sina turer. Till Norrtelge hafva i början af perioden ångfartyget »Norrtelge», under hela perioden ångfartyget »Vingåker» och under större delen deraf ångfartyget »Roslagen» gjort regelbundna turer. Sistnämnda fartyg äfvensom under en stor del af perioden ångfartyget »Per Ennes» hafva trafikerat Östhammar. Samtliga de på nordligare länen trafikerande ångbåtar hafva erbjudit lägenhet till Öregrund; och daglig förbindelse med Vaxholm har underhållits af ångfartygen »Fredriksborg», »William Lindberg» och »Tenö», hvarjemte under sommaren 1881 tillkommit nybyggda ångfartyget Vaxholm.

De namngifna ångfartygen angöra äfven flera, hufvudstaden och destinationsorterna mellanliggande stationer.

Följande ångfartyg hafva under perioden till nedannämnda landsortstrakter gjort regelbundna resor, nemligen: »Per Ennes» de första åren till platser i Blidö, Vaddö, Häfverö, Edebo, Hargs och Börstils socknar, »Gustafsberg I», »Gustafsberg II» och »Gustafsberg III» till fabriken af samma namn jemte flera deremellan och Stockholm liggande stationer, »Thorsby fjärd» till Stadsvall inom Vermdö socken, »Velamsund» till egendomen af samma namn inom Bo kapell, »Stafsås» till Runmarö och Sandhamu inom Djurö kapell, »Fredriksborg» till Vermdö och Djurö, »Östanå» till egendomen med samma namn i Kulla socken och till Bergshamra i Länna socken äfvensom till platser inom Ljusterö och Österåkers socknar, »Nya Åkers Kanal» till Österåkers och Garns socknar, »Ljusterö» (de senare åren) till Brevik i Rådmansö socken med anlöpande af platser i Vermdö socken, »Öster-Åker» (äfven blott de senare åren) till Marum i Ljusterö socken, »Brage» till Ulriksdal samt platser i Danderyds och Sollentuna socknar, »Lidingö» till socknen af samma namn, »Idun» till platser i Danderyds, Täby och Ryds socknar, »Dalarö» och »Dalarö-Ström» till Dalarö samt platser i Vesterhaninge och Ösmo socknar äfvensom till Muskön, Örnön och Utön, »Tyresö» till socknen med samma namn, »Hällsviken I» och »Hällsviken II» till ställen i Tveta, Ytter-Jerna, Grödinge och Sorunda socknar, »Sjöfröken» till Huddinge och Botkyrka socknar, »Tessin» till Drottningholms och »Brage» till Svartsjö slott, »Freja» till platser i Bromma, Spånga, Lofö och Skå socknar, »Nornan» till Munsö socken, »Svartsjölandet» till ställen i Lofö, Eckerö, Munsö och Färentuna socknar samt »Runan» till bryggor inom Spånga, Jerfälla och Färentuna socknar.

Härförutom underhålles trafiken mellan hufvudstaden och dess närmare omgifningar af en mängd ångslupar.

Fraktfarten med *segelfartyg* har deremot, såsom ofvan förmales, under senare åren i perioden varit temligen begränsad.

Hargs hamn har under periodens sista år på »Dannemora—Hargs» jernvägsbolags bekostnad blifvit förbättrad och åtskilliga anordningar till fördel för sjöfarande blifvit der viktagna, hvar efter taxa å afgift för densammas begagnande på grund af nådigt bref den 30 sistlidne april utfärdats.

I afseende å *lotsstationer* och *fyrinrättningar* är icke något annat att anmäla, än att vid Arholma i Vätö socken en *båk* blifvit inrättad.

Några mera omfattande *upprensningar* af vattendrag hafva, så vidt känt är, icke förekommit annat än i sammanhang med här ofvan nämnda odlingsföretag.

Beträffande *kanalerna* i länet, hvilka under perioden icke undergått någon förändring, torde endast få anföras, att *nya taxor* utfärdats, på grund af nådigt bref den 15 juli 1876, angående Strömma eller Lillströms kanal, på grund af nådigt bref den 19 januari 1877, angående kanalen vid Ålkistan och, på grund af nådigt bref den 22 januari detta år, angående Åkers kanal.

I sammanhang härmed torde äfven kunna omförmälas, att genom nådigt bref den 18 januari 1878 taxan å afgift för genomfart af *Lidingöbro slussöppning* förklarats skola fortfarande gälla till slutet af 1882.

För en lika tid äro äfven utfärdade nya taxor å *hamn-afgifter* i Norrtelge, Sigtuna, Östhammar och Öregrund enligt nådigt bref den 5 januari 1878 samt i Södertelge enligt nådigt bref den 23 januari 1880.

Åtskilliga af de 1875 nyinrättade *poststationerna* hafva, såsom icke bärande de med dem förenade kostnader, indragits och ersatts genom landtbrefbäring.

Någon ny *elektrisk telegrafstation* har veterligen icke under perioden blifvit inom länet inrättad.

C) **Sjöfart och handel.** Det hufvudsakligaste i dessa ämnen torde likaledes kunna inhemtas af Kommerskollegiets årsberättelser (Litt E. och F. i den statistiska serien).

Den i föregående berättelsen omförmälda *förening för assurans mot sjöskador*, hvilken benämnes »Sjöförsäkringsbolaget Roslagen», har under perioden fortsatt sin verksamhet; och redogöres därför uti nedanstående tabell Litt. A.

Tab. Litt. A.

Sjöförsäkringsbolaget Roslagens verksamhet åren 1876—1880.

Inrättningens verksamhetsområde.	År då verksamheten börjat.	Influtna försäkringsafgifter (eller utdebiterade belopp)					Befintliga fonder eller tillgångar	Försäkringsbelopp	Utlebiteringsgrund. Utdebiterade öre för hvarje 100 kronors ansvarighetsbelopp					
		1876—1880.	1876—1880.	1876—1880.	1876—1880.	31/12 1880.			31/12 1880.	1876.	1877.	1878.	1879.	1880.
		Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.			Kronor.	öre.	öre.	öre.	öre.	öre.
Bolaget, som försäkrar endast fartyg, har till verksamhetsområde Bro och Vätö jemte Vaddö och Häfverö skeppslag samt Frösäkers härad	1870	193,858	20,128	203,943	10,043	—	1,000,000	3 3/4	4 1/4	4	4 1/2	4 1/2		

Tab. Litt. B.

Uppgift rörande försäljningen af brännvin m. m. inom Stockholms län under försäljningsåret 1879—1880.

	Antal rättigheter till						Kanttal, hvarest afgiften blifvit beräknad.			Försäljningsafgifter erlagda				Stadens behållna andel af försäljningsafgifterna.	
	Mindre parthandel.	Minut-handel.	Utskänkning.				För minut-handel.	För utskänkning.	Summa.	af bolag.		af andra innehavare af rättigheter.	Summa.		
			Ständiga.	Med hushållsprivilegium.	Öfverlämnade till bolag.	Öfverlämnade på auktion.				Belägnade.	Vinst-medel.				
Landsbygden...	1	1	—	4	—	5	18	7,000	17,641 675	24,641 675	—	—	8,806 67	8,806 67	—
Södertelge stad...	—	—	2	—	4	—	2	—	—	—	15,000	14,108 60	—	29,108 60	17,430 24
Norrtelge »	—	—	1	—	4	—	1	—	—	—	10,000	2,616 42	140	12,756 42	7,592 94
Sigtuna »	—	—	1	—	2	—	1	3,200	5,200	8,400	2,600	3,750 62	280	6,630 62	3,970 43
Östhammars »	—	2	—	2	—	—	—	17,415	7,470	24,885	—	—	7,341 75	7,341 75	4,996 04
Öregrunds »	—	2	—	2	—	—	—	4,015	5,010	9,025	—	—	3,007 75	3,007 75	1,801 04
Vaxholms »	—	—	1	—	3	—	—	5,001	15,001	20,002	7,250 64	6,582 81	—	13,833 45	8,500 09
Städerna	—	4	5	4	13	—	4	—	—	—	34,850 64	27,058 45	10,769 50	72,678 59	43,490 78
Summa	1	5	5	8	13	5	22	—	—	—	34,850 64	27,058 45	19,576 17	81,485 26	43,490 78

(Bolagen hafva utfört viss afgift i penningar utan beräkning af kanttal.)

Fördelning:

Landstingets andel	16,254 49.
Hushållningssällskapets andel	16,254 49.
Stadskommunernes andel	43,490 78.
Landsbygdskommunernas andel	5,272 74.
Provisioner m. m.	212 76.
Summa	81,485 26.

I afseende å *varubyten* och *handelsföreningar* är icke något att tillägga till hvad föregående berättelser innehålla.

Gårdfarihandeln har numera alldeles upphört; dock förekommer vandrande dalfolk, som till försäljning utbjuder smärre husbehofsartiklar, såsom knifvar, saxar, knappar och band m. m.

Primarknader i länet torde hädanefter ej förekomma annat än i Östhammar och Öregrund, sedan under perioden blifvit indragna de i Sigtuna 1876, den i Södertelge 1878 och de i Norrtelge 1880 samt under innevarande år de i Trästa. Öfver Kommerskollegiets beslut om indragning af Trästa marknader äro dock besvär hos Eders Kungl. Maj:t anförda.

I stället för marknader äro så i Södertelge som i Norrtelge utsatta vissa dagar för *torgförsel* af kreatur och landtmanna-produkter, hvaremellem vanliga torgdagar förekomma.

Vid Lindberga gästgifvaregård hafva sedan oktober 1880 torgdagar en gång i månaden äfven varit anordnade, dervid egentligast kreatur och trädgårdsprodukter omsatts.

Särskild tabell, visande förhållandet med *brännvinsförsäljningen* i länet under periodens sista försäljningsår, meddelas under Litt. B. och åberopas med anmälan, att några anmärkningsvärda växlingar de föregående åren ej egt rum.

5. Kameralförhållanden.

Föreskrifven **tabell** öfver dels *hemman och lägenheter* å landet dels äfven *stadsjordar m. m.* jemte taxeringsvärden derå bifogas under N:o 3.

Ej heller under nu ifrågavarande period har något hemman blifvit *ur ödesmål* upptaget eller *skattläggning* å förut oskattlagd mark egt rum.

Furstställelse af viss årlig afgäld för 278 afsöndrade lägenheter, med få undantag för everdig tid, har blifvit meddelad.

Något *skatteköp* har under perioden ej förekommit.

Med *kronans egendomar* hafva flera *förändringar skett*. Genom indragning till statsverket hafva 45 militieboställen kommit under Kammarkollegiets och Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes förvaltning, och hospitalslägenheten Almunge kyrkoängsfjell har äfven blifvit till statsverket afträdd. Vid periodens slut utgjorde de för statsverkets räkning förvaltade kronolägenheter 155 större och mindre jordbruksfastigheter samt 3 broar. Arrendeuppskattningar af 50 särskilda kronolägenheter hafva egt rum och nya kontrakt på grund deraf afslutats, hvarvid afgifterna blifvit bestämda i penningar, allmännast till betydligt förhöjda belopp, i ett och annat fall uppgående till dubbelt emot hvad förut erlagts. Der optionsrätt till arrende egt rum, har den i allmänhet af arrendatorn begagnats, men ofta har dock

arrenderätten kort derefter öfverlåtits å annan person. Svartsjö kungsladugård, der förre arrendatorn ej begagnade sig af optionsrätten, blef följaktligen utarrenderad medelst auktion, å hvilken endast minimibeloppet kunde betingas. Öfverlåtelser af kronoarrenden hafva under perioden blifvit godkända i 26 särskilda fall, deraf flera rört en och samma egendom.

Till följd af gällande föreskrifter hafva nedannämnda kronolägenheter, för hvilka arrendet understigit 200 kronor, blifvit till enskilda *försälda* att den 14 mars 1882 afträdas, nemligen förra militiebostället Ulfriset, $\frac{1}{8}$ mantal i Skederids socken, för 4,480 kronor, kungsgårdslägenheten Nonsättra eller Sättra, $\frac{1}{8}$ mantal i Fresta socken, för 8,100 kronor och förra hospitalsjorden Almunge kyrkoängsfjell i Almunge socken för 1,255 kronor, hvilka köpeskillingar i betydlig mån öfverstiga så väl taxeringsvärdet å lägenheterna som ock arrendeafgifterna, kapitaliserade efter fem för hundralet.

Följande *landsstats-boställen* hafva blifvit till statsverket *indragna* och från den 14 mars 1879 utarrenderade, nemligen kronofogdebostället Eke N:o 1, 1 mantal i Edebo socken, och expeditionskronofogdebostället Troxhammar N:is 4 och 6, $1\frac{1}{2}$ mantal i Skå socken.

Beträffande *laga skiften* åberopas tabell Litt. C.

Tab. Litt. C. Tabell öfver afslutade egentliga laga skiftens omfång i Stockholms län åren 1876 till och med 1880.

År.	Sökta skiftens antal.	Skiftade mantal.		Delegare										Summa skiften.	Skiftade kvadrater.						Öfriga berättade utgifter.			
		Öfvermedlade.	Nyantrade.	qvarboende					utflyttande						År.	Äng.	Odlingsmark.	Arfsningsjord.	Impedimenter.	Summa.	Utgifter till landmätare och gode män.			
				som hvar för sig fått					som hvar för sig fått												Kr.	Kr.		
				1 skifte.	2 skiften.	3 skiften.	4 skiften.	Öfver 4 skiften.	Summa.	1 skifte.	2 skiften.	3 skiften.	4 skiften.										Öfver 4 skiften.	Summa.
1876	8	—	20 613	50	13	14	—	—	77	4	11	1	—	—	16	147	2,920	3,637	180	21,467	688	28,892	15,877	11,958
1877	11	—	3 500	5	3	—	—	14	22	4	—	1	—	—	5	118	1,074	1,016	80	3,157	1,071	6,398	11,300	11,140
1878	12	—	14 440	9	12	9	2	2	34	7	3	3	—	—	13	103	4,894	3,820	55	18,997	341	28,107	17,674	11,140
1879	6	—	12 500	12	5	7	—	—	24	2	4	—	—	—	6	53	3,816	683	194	16,234	236	21,163	10,975	1,586
1880	14	—	20 292	11	13	15	—	—	39	3	1	—	—	—	4	87	7,374	3,007	537	28,302	409	39,629	15,760	1,511
Summa	51	—	71 345	87	46	45	2	16	196	20	19	5	—	—	44	508	20,078	12,163	1,046	88,157	2,745	124,189	71,536	37,335

Nedanuppräknade *fideikommissegendomar* finnas inom länet, nemligen:

i *Sollentuna* fögderi: Runsa med underlydande om $9\frac{1}{2}$ mantal för adliga släkten Ankarcrona, Väsby med underlydande om 5 mantal för friherrliga släkten De Geer af Leufsta, Bogesund om 2 mantal för friherrliga släkten von Lantingshausen- von Höpken och Bona med underlydande om $14\frac{3}{4}$ mantal för adliga släkten Giertha;

i *Långhundra* fögderi: Tislinge om $2\frac{1}{2}$ mantal för adliga släkten Nisbeth, Norrby med underlydande om $11\frac{1}{2}$ mantal för släkten Gardtman, Vängsjöberg med underlydande om $6\frac{1}{4}$ mantal för adliga släkten Hammarskjöld, Östanå underlydande hemman i Garns socken om $3\frac{1}{2}$ mantal för släkten Boström, frälseräntor af Rickeby med flera hemman för adliga släkten Gyllenram, Skånellaholm med underlydande om $8\frac{1}{2}$ mantal för adliga släkten Jennings, Noor med underlydande om $6\frac{1}{2}$ mantal för friherrliga släkten Hermelin, Vallstanås med underlydande om $18\frac{1}{8}$ mantal jemte frälseräntor för adliga släkten von Schinkel och Sätuna med underlydande om $3\frac{1}{2}$ mantal för friherrliga släkten Cederström;

i *Frösåkers* fögderi: Hargs bruk med underlydande om $32\frac{5}{8}$ mantal jemte frälseräntor numera för friherrliga släkten Beck-Friis och Runngarn med underlydande om $32\frac{1}{6}$ mantal för adliga släkten Braunerhjälm;

i *Ljshundra* fögderi: Noor med underlydande om $4\frac{7}{8}$ mantal utom frälseräntor för adliga släkten Sköldebrand, Vernberg med underlydande om $5\frac{1}{4}$ mantal samt hälften af Ahlby qvarn och utjord jemte frälseräntor för greffliga släkten Oxenstierna, Södersund med underlydande om $4\frac{67}{80}$ mantal utom frälseräntor för släkten Westman, Kristineholm eller Öster-Sättra om 4 mantal numera för friherrliga släkten Beck-Friis, Hargs bruk underlydande 1 mantal Medholma för samma släkt och frälseränta af 1 mantal Inål för adliga släkten Braunerhjälm;

i *Akers* fögderi: Östanå med underlydande om $40\frac{11}{18}$ mantal jemte frälseräntor för släkten Boström, Mellinge-holm med underlydande om $8\frac{5}{8}$ mantal utom frälseräntor för adliga släkten Schürer von Waldheim, Riddersholm med underlydande om $3\frac{1}{8}$ mantal för adliga släkten Ridderstad och Beatelund med underlydande om 9 mantal för friherrliga släkten Cederström; samt

i *Sotholms* fögderi: Sandemar med underlydande om $32\frac{1}{6}$ mantal jemte frälseräntor för adliga släkten Braunerhjälm, Sundby med underlydande om $14\frac{1}{4}$ mantal för greffliga släkten Stenbock, Näringsberg med underlydande om $2\frac{3}{4}$ mantal jemte en frälseränta för samma släkt, Häringe med underlydande om $32\frac{19}{24}$ mantal jemte frälseräntor för friherrliga släkten Löwen, Arbottna med underlydande om $5\frac{1}{4}$ mantal för släkten Levin, Ludvigsberg med underlydande om $8\frac{1}{8}$ mantal för samma släkt, Videby om $\frac{7}{8}$ mantal för släkten Gardtman, Fällnäs med underlydande om $18\frac{5}{8}$ mantal för friherrliga släkten Bonde, Näs om $1\frac{1}{2}$ mantal för greffliga släkten Trolle-Bonde, Marieberg med underlydande om $12\frac{5}{6}$ mantal utom frälseräntor för friherrliga släkten Rudbeck, Norsborg med underlydande om $5\frac{71}{192}$ mantal för friherrliga släkten Liljencrantz, Elfsjö med underlydande om $5\frac{1}{4}$ mantal för greffliga släkten Lagerbjelke, Erstavik med underlydande om 9 mantal för adliga släkten af Peterséns, Brandalsund om $7\frac{3}{4}$ mantal för friherrliga släkten Lovisin och Gerstabergh med underlydande om 3 mantal för greffliga släkten Löwen.

Vid periodens slut *tillhörde följande fastigheter utländske män*, nemligen:

$\frac{1}{4}$ mantal Östernäs i Rådman-socken, taxerad till 2,200 kronor, tyske undersåten, förre verk-mästaren F. G. Gentele,

$\frac{1}{2}$ mantal Bränninge-Ström i Tvetas socken, taxerad till 50,000 kronor, ryske undersåten, godsegaren Sigismund Rudnicki, och

$\frac{1}{4}$ mantal Sittesta i Ösmo socken, taxerad till 3,500 kronor, tyske undersåten, korgmakaren O. W. Thiele;

hvarjemte åtskilliga grufvor i Börstils socken, som under perioden icke bearbetats och därför ej heller taxerats, egdes af preussiske undersåten Grefve Guido Henckel von Donnersmark.

Följande *aktiebolag* egde vid 1880 års utgång nedannämnda fastigheter, nemligen

i *Sollentuna* fögderi:

Sebastinbolaget: $\frac{1}{8}$ mantal Hårgärdet i Eds socken, med fabriksbyggnader taxerad till 20,000 kronor, och

Bockholms-Sättra tegelbruksbolag: $\frac{1}{2}$ mantal Sättra i Ekerö socken, jemte fabriksbyggnader taxerad till 105,000 kronor;

i *Långhundra* fögderi:

Vattholma bruksbolag: Åby gård med flera hemman om tillsammans 4 mantal i Husby socken och lägenheten Visingsbol i Östuna socken jemte en från Lockstaholm i samma socken försäld större skogstrakt, allt taxerad till 173,600 kronor, och

Högbro qvarnbolag: en holländsk väderqvarn i Närtuna socken, taxerad till 13,500 kronor;

i *Frösåkers* fögderi:

Vigelsbo grufvebolag: $\frac{1}{4}$ mantal Vigelsbo och $\frac{1}{4}$ mantal Juvansbo i Valö socken jemte åtskilliga grufvor i denna och Börstils socken, tillsammans taxerad till 40,700 kronor,

Väddö grufvebolag: $\frac{1}{550}$ mantal Gammelbyn i Börstils socken, taxerad till 200 kronor,

Ljusne jernverksbolag: Skedika grufvor i sistnämnda socken, med tillhörande byggnader taxerade till 41,000 kronor,

Dannemora-Hargs jernvägsbolag: stationshus med flera byggnader i Hargs och Hökhufvuds socknar till sammanlagdt taxeringsvärde af 25,500 kronor,

Österby bruksbolag: Gubbo och Kjellinge med flera hemman i Valö socken om $12\frac{11}{16}$ mantal jemte åtskilliga frälseräntor, allt taxerad till sammanlagdt värde af 320,018 kronor,

Vattholma bruksbolag: Almungeberg, Länna bruk och Ulfsväsky med underlydande om tillsammans $28\frac{7}{12}$ mantal jemte Länna masugn i Almunge socken och frälseräntor, allt taxerad till sammanlagdt värde af 786,409 kronor, och

Schebo bruksbolag: Berga, Harbroholm och Schebo med underlydande om tillsammans $36\frac{2}{25}$ mantal samt Schebo bruk och Edsbro masugn i Edebo, Bladåkers, Ununge och Edsbro socknar, jemte frälseräntor taxerade till 1,005,736 kronor;

i *Akers* fögderi:

Gustafsbergs fabriksintressenter: Farsta med underlydande om $5\frac{3}{4}$ mantal i Verndö socken, jemte fabriksbyggnader och tillhörigheter taxerade till 400,000 kronor,

Rörstrands fabriksbolag: till Ytterby kvartsgrufva afsöndrad mark från hemmanet med samma namn, taxerad till 7,500 kronor, och

Furusunds varfsbolag: den därför från Högmarsö i Blidö afsöndrade mark, taxerad till 300 kronor;

I *Sotholms* fögderi:

Grödinge mejeribolag: mejeri med ångqvarn å Noling egor, taxerad till 40,000 kronor,

Aktiebolaget Viad: egendomen med samma namn om 2 mantal, taxerad till 185,000 kronor,

Grundsborgs mineralvattenaktiebolag: lägenheten af samma namn med fabrik till sammanlagdt taxeringsvärde af 77,000 kronor,

Stockholms transport- och bogseringsbolag: lägenheten Ekensberg, taxerad till 61,000 kronor,

Stockholms yllefabriksaktiebolag: lägenhet å Reimersholm, taxerad till 303,000 kronor,

Spritföreläggingsaktiebolaget: likaledes lägenhet å Reimersholm, taxerad till 400,000 kronor,

Nitroglycerinaktiebolaget: lägenheten Vinterviken, taxerad till 106,000 kronor,

Bergsunds mekaniska verkstads aktiebolag: lägenheten Finnboda med slip, taxerad till 657,000 kronor,

Stockholms superfosfatfabriksaktiebolag: lägenheten Gäddviken, taxerad till 123,000 kronor,

Kiholms tegelbruksbolag: $\frac{1}{2}$ mantal Kiholm, jemte tegelbruket taxerad till 185,000 kronor,

Jerna torrfabriksaktiebolag: lägenhet i Ytter-Jerna socken, taxerad till 10,000 kronor;

i *Södertelge*:

Södertelge kanalbolag: 8 fastigheter, taxerade till 27,800 kronor,

Södertelge mekaniska verkstads aktiebolag: 2 fastigheter taxerade till 22,700 kronor,

Södertelge badbolag: 4 fastigheter, taxerade till 90,200 kronor,

Aktiebolaget Atlas: 4 fastigheter, taxerade till 253,900 kronor,

Södertelge oljebruksaktiebolag: lägenheten Viksång, med tillhörande jord taxerad till 59,100 kronor; samt

i *Norrtelge*:

Norrtelge badhusaktiebolag: 2 fastigheter taxerade till 30,100 kronor.

För länets *sjukvårdsfond*, deröfver landstinget förfogar, lemnas i nästa afdelning redogörelse i sammanhang med frågan om sjukvårdsanstalterna.

Under hela perioden har årligen beslutats en *landstingskatt* af 9 öre för hvarje krona allmän bevilning efter Art. II i nådiga bevilningsstadgan, hvilka medel blifvit använda, dels till betäckande af kostnaden för landstingens sammanträden och dels till sjukvårdsutgifternas bestridande.

Af *landstingskassans* medel, som väsentligast bestå af bränvinsminuterings- och utskänkingsafgifterna samt vid periodens början utgjorde 10,118 kronor 65 öre men vid dess slut ökat sig till 41,459 kronor 80 öre, hafva anslag beviljats hufvudsakligast till folkskoleväsendet, till uppmuntran af husfit och hemslöjd, till befrämjande af Fosterländska föreningens och Upplands Fornminnesförenings syftemål, af veterinärväsendet och af hästafveln, till utgifvande af »Tidskrift för landstinget», till premier för rofdjurs dödande, från och med 1878 till en folkhögskola för länet samt 1880 till bidrag vid intagning af personer från länet dels å anstalt i riket för öfveråriga döfstumma dels ock å åkerbrukskolonien vid Hall, om hvilken här nedan vidare förmåles; och hafva utgifterna för dessa olika ändamål äfvensom för respenningar till landstingsledamöterna, till revisorer och till ledamöter uti tillsatta särskilda komitéer, aflöningar till landstingets tjänstemän samt trycknings- med flera omkostnader under de särskilda åren utgjort:

1876	kronor	13,618 ⁰² .
1877	»	12,659 ⁹⁸ .
1878	»	15,158 ⁰⁰ .
1879	»	18,900 ⁹¹ .
1880	»	21,685 ¹² .

6. **Politi.**

Folkskoleväsendet har under perioden alltmär utvecklats och förbättrats. Landstinget har fortfarande i enahanda riktning, som i förra berättelsen angifves, men med något höjda belopp bidragit till befrämjande af folkskolans och de så kallade småskolornas ändamål.

Länets år 1877 församlade landsting uppdrog åt utsedda komiterade att vidtaga förberedande åtgärder för anordnande af en *folkhögskola* för länet, hvarefter och sedan komiterade till Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande och påföljande årets landsting afgifvit förslag i frågan, Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande — med uttalande af den mening, att afsigten icke kunde vara att inrätta en högre afdelning af folkskolan eller en undervisningsanstalt i vanlig bemärkelse eller en landtbruks- eller slöjdskola eller dylikt, men att syftemålet borde vara att, utan att skilja de unga män, som vunno inträde vid högskolan, från den jordbrukande klassen och det yrke, de tillhörde, eller hos dem skapa större anspråk i yttre hänseenden, bibringa dem en allmän medborgerlig bildning på nationel grund och praktiskt nyttiga insigter — hemställde, att en folkhögskola måtte vid Hagby i Almunge socken inrättas för tre år från den 1 novem-

ber 1879 under vilkor, att skolans angelägenheter förvaltades i enlighet med de af landstinget meddelade bestämmelser. Denna hemställan bifölls af landstinget, som fastställde reglemente och valde styrelse för skolan, hvilken styrelse sedermera antog en föreståndare och en lärare.

Med anslag af landstinget samt bidrag af kommuner och enskilda öppnades folkhögskolan nyssnämnda dag, då der bland 39 sökande emottogos 32 elever, af hvilka 10 vid läsårets slut inlemnade ansökning att få ännu ett år begagna sig af undervisningen; och förordnade 1880 års landsting, att en tvåårig kurs skulle ega rum, i sammanhang hvarmed ett extra anslag till aflöning åt en tredje lärare anvisades.

Efter det bidrag jemväl af statsmedel utverkats, har skolan fortsatt sin verksamhet med 32 bland 35 sökande antagne elever under det läsåret, hvilket ingick den 1 november 1880, likasom nytt läsåret börjat samma dag innevarande år.

Senast samlade landsting har i enlighet med styrelsens af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande förordade förslag beslutat, att skolan skall fortfara under ytterligare fem år men den 1 juli 1882 flyttas till Väddö socken, der $\frac{1}{16}$ mantal kronoskatte

Hammarby kommer att till lokal för landstingets räkning inköpas; varande icke obetydliga bidrag till köpeskillningens betäckande tecknade af kommuner och enskilde personer.

En teknisk *afton- och söndagsskola* är under benämning af Södertelge slöjdskola öppnad i staden af samma namn, och meddelas der åt ungdom af båda könen undervisning i linearritning, frihandsteckning, räkning och bokföring.

Hvad beträffar egentliga *slöjdskolor*, så funnos vid periodens slut, utom den i föregående berättelser omförmälda Winklerska slöjdskolan i Turinge socken, sådana inrättade i Brännkyrka, Rå, Össeby-Garns, Husby-Långhundra, Botkyrka, Salems och Lagga socknar äfvensom vid Gustafsbergs fabrik å Vermdön, hvarjemte en korgflätningsskola inrättats vid Ledinge i Knifsta socken.

Före 1881 års slut väntas slöjdskolor komma att öppnas äfven i Gottröra och Fasterna socknar.

För länets *landtbruksskola* redogöres här ofvan i tredje afdelningen.

Prins Karls uppfostringsanstalt å Gälön, stäld under särskild styrelse med Öfverståthållaren till ordförande, har under qvinnevanniet fortsatt sin välgörande verksamhet. Fattiga och värlösa barn af begge könen emottagas här till ett antal af omkring 80 dels emot bidrag af kommuner eller enskilda, dels äfven utan bidrag och fördelas i familjehemman hos åboarne, der de uppfostras i likhet med dessas egna barn samt erhålla undervisning i folk- och slöjdskolor.

Särskildt är slöjdskolan förtjent af uppmärksamhet. Barnen undervisas i hemslöjd såsom väfnad, träskärning, halmfätning och korgarbeten m. m.; och har efter åtskilliga års bemödanden det fördelaktiga resultat vunnits, att barnen hufvudsakligen begagna hemväfda kläder. Ett icke obetydligt antal slöjdalster förfärdigas äfven till afsalu. Slöjdprof hafva blifvit förevisade vid, bland andra, utställningar i Paris och Svendborg äfvensom å allmänna hemslöjdsutställningen i Stockholm, vid hvilket sistnämnda tillfälle en guldmedalj såsom kollektivpris tilldelades skolan samt särskilda premier tillföll goss- och flickafdelningarna, slöjdläraren och flera bland åboarne.

Styrelsen för *Föreningen till minne af Konung Oscar I och Drottning Josephina*, bildad den 13 juni 1873, har inköpt säteriet Hall i Östertelge socken och der inrättat en åkerbrukskoloni, som afser att genom vård och uppfostran söka återupprätta sådan ungdom af mankön, som redan i barnaåren förfallit i laster och gröfre vanart.

Vid egendomen, som har ett rymligt corps de logis, finnas numera tre större logementsbyggnader, hvarjemte sjukrum är anordnad i en flygelbyggnad; och äro vid inrättningen anstälde föreståndare och predikant, hvilka tillika äro lärare, samt dessutom lärare i gymnastik och exercis m. m.

Kolonien öppnades den	1 juli 1876 för 17 elever, och utgjorde elevantalet den	
	30 juni 1877	46.
" "	30 " 1878	73.
" "	30 " 1879	97.
" "	30 " 1880	112.
" "	30 " 1881	122.

Enligt Eders Kungl. Maj:ts reglemente för kolonien den 24 oktober 1879 emottagas der gossar af 10—15 års ålder, hvilka för begångna brottsliga handlingar eller gröfre vanart antingen enligt domstols förordnande jemlikt kapitlet 5 § 1 i strafflagen

skola i allmän uppfostringsanstalt insättas eller ock på grund af intyg från polis- eller kommunalmyndighet anses böra i sådan anstalt intagas, varande kolonien stäld under inseende och kontroll af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande.

Kolonien åtnjuter på grund af nådig föreskrift ett bidrag från fångvårdsanstaltens besparingskassor af 50 öre per dag för hvart barn intill 150; och fordras för elevs emottagande 150 kronor såsom arligt bidrag af kommun eller enskild person.

Såsom ofvan förmäles, har landstinget anvisat medel, hvaraf omkring halfva beloppet af sistnämnda bidrag kan utgå för medellös vanartig gosse, tillhörig någon länets kommun.

Beträffande tillgängliga *låneinrättningar* samt *Ränte- och Kapitalförsäkringsanstalten* för Stockholms stad och län med flera provinser återopas hvad förra berättelsen innehåller.

Likasom under förra perioden har landstinget ej allenast utsett delegerade att inom länet verka för *Fosterländska föreningens* syftemål att uppmuntra till insättning i nyssnämnda försäkringsanstalt genom att draga försorg om sådan insättning och för personer, tillhörande den tjänande klassen, äfven delvis bekosta dervid erforderliga förvaltningsbidrag, utan äfven till delegerades förfogande ställt medel för ändamålet.

De genom delegerades försorg insatta belopp hafva utgjort:

	1875—1876.		1876—1877.		1877—1878.		1878—1879.		1879—1880.	
	Pos-ster.	Kro-nor.	Pos-ster.	Kro-nor.	Pos-ster.	Kro-nor.	Pos-ster.	Kro-nor.	Pos-ster.	Kro-nor.
1:o) för personer tillhörande tjänande klassen:										
a) för lifröntas beredande	335	1,871	420	3,108	581	3,678	358	2,508	359	2,527
b) för beredande af kapital vid viss ålder.....	142	1,485	214	2,374	193	1,262	113	3,634	114	1,373
2:o) för personer, tillhörande andra klasser:										
a) för lifröntas beredande	4	110	6	200	17	854	10	480	7	305
b) för beredande af kapital vid viss ålder	10	310	23	1,308	28	588	21	425	17	273

Hvad angår *sparbankerna* i länet, som, sedan Tumba bruks upphört med sin verksamhet, utgöras af länssparbanken, den i Södertelge och den i Norrtelge, torde få hänvisas till den i detta ämne af Statistiska Centralbyrån utgifna statistiska tidskrift.

Om de tre i länet befintliga *brandstodsbolagens* verksamhet lennas upplysningar i bilaga **tabell N:o 4**.

Det i förra berättelsen omförmälda förslag om bildande af ett bolag till försäkring af gröda mot *hugelskada* ledde icke till något resultat.

Deremot har under perioden bildats ett *hästförsäkringsbolag*, för hvars verksamhet redogöres i följande särskilda tabell, be-tecknad med Litt D.

I afseende å *sockenmagasinen* är icke något nytt att omföreläsa.

Redogörelse för uppgifna *fromma stiftelser* m. m., som tillhöra kommuner eller medlemmar deraf inom länet, innefattas i föreskrifven bilagd **tabell N:o 5.**

Den inom Hammarby socken belägna, för den kringliggande neijden af framlidne ryttmästaren Gustaf Adolf Löwenström genom testamente och gåfvobref den 21 mars och den 2 maj 1811 stiftade sjukvårdsanstalt, benämnd *Löwenströmska lasarettet*, har, på sätt i sista berättelsen förmäles, på grund af nådiga brefvet den 12 april 1876 blifvit från den 1 april 1877 såsom länslasarett förvaltd af en utaf landstinget utsedd direktion.

För att bringa denna sjukvårdsanstalt uti ett tidsenligt och tillfredsställande skick har landstinget med betydlig uppoffring låtit åt läkaren uppföra en särskild bostadslägenhet med uthus och anordna planteringsland samt beslutat reparation af den förut varande lasarettshygnaden, hvilken numera blifvit i sin helhet för sjukvården upplåten.

Länslasarett finnas således fyra, nemligen det i Norrtelge, det i Östhammar, det i Södertelge och det Löwenströmska; och har antalet af de å dem vårdade patienter utgjort:

	å Norrtelge lasarettet.	å Östhammars lasarett.	å Södertelge lasarett.	å Löwenströmska lasarettet.
År 1876	177	55	226	79
" 1877	145	47	168	94
" 1878	134	36	181	129
" 1879	149	54	184	84
" 1880	159	51	204	180

Utgifterna härför hafva uppgått till följande belopp:

	för Norrtelge lasarett.	för Östhammars lasarett.	för Södertelge lasarett.	för Löwenströmska lasarettet.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
År 1876	5,468 ⁵⁸	2,515 ⁰⁴	7,003 ⁶⁷	4,348 ⁵⁹
" 1877	5,599 ⁰⁴	3,018 ⁵¹	8,442 ⁰⁰	4,666 ⁵⁴
" 1878	5,159 ⁹⁷	2,823 ⁴⁵	6,952 ⁵⁷	5,488 ⁸⁹
" 1879	5,630 ⁴⁶	2,825 ⁷³	7,106 ⁴¹	5,463 ³⁷
" 1880	5,902 ¹⁹	3,143 ⁵³	7,418 ³¹	6,446 ⁷⁵

Dessutom hafva åtgått till reparationer i Norrtelge 852 kronor 36 öre år 1878 och 3,313 kronor 3 öre år 1880, till nybyggnad i Södertelge 2,713 kronor 6 öre år 1876 och 727 kronor 12 öre år 1877 samt till reparationer derstädes 672 kronor 14 öre år 1878; hvarjemte landstinget anslagit år 1878 för nybyggnad vid Löwenströmska lasarettet 20,000 kronor samt år 1880 för tillbyggnad af badinrättning och anbringande af vattenledning vid Östhammars lasarett 4,150 kronor.

Det med direktionen för Stockholms stads och läns *kurhus* 1873 afslutade, i senaste berättelsen omföreläsa kontrakt angående liqviden för patienter från länet, för hvilka 33 sängplatser finnas att tillgå, har fortfarande varit tillämpladt.

Med *serafimerlasarettets* direktion har 1880 nytt kontrakt blifvit upprättadt för åren 1881—1884, enligt hvilket för patienter från länet tillhandahållas 30 sängplatser, de 2 oberäknade, för hvilka kostnaden bestrides med afkastningen af Wattringska donationen.

Länets utgifter för patienter, som varit intagna

å kurhuset och å serafimerlasarettet,

hafva utgjort:

År 1876	kr. 6,797 ³⁶ .	kr. 9,698 ⁰⁰ .
" 1877	" 6,290 ¹⁰	" 9,600 ⁰⁰ .
" 1878	" 6,741 ⁷⁹ .	" 9,606 ⁰⁰ .
" 1879	" 7,521 ²⁸ .	" 9,724 ⁵⁰ .
" 1880	" 7,166 ¹⁸ .	" 9,773 ⁰⁰ .

Dagafgiften för sjukvård å samtliga ofvan omföreläsa lasarett utgår fortfarande med de i förra berättelsen angifna belopp eller för medellösa personer, som med behörigt intyg styrkt sin fattigdom, 25 öre, för mindre bemedlade 50 öre samt för mera bemedlade i allmänt rum 75 öre och i enskildt rum 1 krona 25 öre.

Kostnaden för länets sjukvård har blifvit bestridd dels med nyssnämnda dagafgifter och räntan å sjukvårdsfonden, som vid 1880 års; utgång egde en bokförd tillgång af 97,767 kronor 75 öre, deraf 89,187 kronor 25 öre räntebärande kapitalfordran, dels med en årlig sjukvårdsafgift, som utgått från hvarje mantalsskrifven person med 50 öre för man och 25 öre för kvinna, och dels med en tredjedel af den upptagna, i det föregående redan nämnda landstingskatten.

Öfver de i *medeltal upptagna sängplatserna* vid de särskilda sjukvårdsanstalterna lemnas en öfversigt i följande tabell.

Tab. Litt. D.

Hästförsäkringsbolagets verksamhet åren 1877—1881 inom Stockholms län.

Inrättningens namn.	År då verksamheten börjat.	Influtna försäkringsafgifter (eller utdebiterade belopp) 1877—1881.	Öfriga inkomster 1877—1881.	Utbetalda ersättningar 1877—1881.	Öfriga utgifter 1877—1881.	Befintliga fonder eller tillgångar 30/6 1881.	Försäkringsbelopp 30/6 1881.	Utdebiteringsgrund.				Anmärkingar.
								Utdebiterade öre för hvarje 100 kronors ansvarighetsbelopp.				
								1877—1878.	1878—1879.	1879—1880.	1880—1881.	
		Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	öre.	öre.	öre.	öre.		
Stockholms läns hästförsäkringsbolag	21/7 1877	117,385 ⁹⁶	939 ⁰³	86,866 ⁰⁰	31,458 ⁹⁹	—	2,156,693 ³¹	100	140	170	140	Försäkringsåret räknas från och med 30 juni och uppgiften afser tiden 21/7 1877 - 30/6 1881.

I medeltal upptagna sängplatser:

År.	Å kurhuset.	Å Serafimerlasarettet.	Å Norrtelge lasarett.	Å Östhammars lasarett.	Å Södertelge lasarett.	Å Löwenströmska lasarettet.
1876.....	16.21	25.99	11.72	3.95	16.55	6.07
1877.....	16.77	20.50	8.77	4.07	12.27	6.05
1878.....	20.02	25.75	10.28	2.61	13.98	9.13
1879.....	20.65	30.11	8.78	3.60	11.23	5.14
1880.....	17.01	27.25	11.93	4.39	13.86	11.24

Läkarestaten utgjordes vid periodens slut af 5 provinsialläkare i Stockholms, Norrtelge, Östhammars, Sotholms och Sigtuna distrikt, 3 stadsläkare, nemligen en i Södertelge, som tillika är lasarettsläkare derstädes och distriktsläkare i Öknebo härad, en i Norrtelge, tillika lasarettsläkare derstädes, och en i Vaxholm, 4 andra distriktsläkare, nemligen i Botkyrka, å Vermdön, i Färentuna och i Österåker, samt 1 lasarettsläkare i Hammarby; hvar förutom under perioden praktiserat i Sigtunatrakten en f. d. militärläkare, i norra delen af Lyhundra fögderi en f. d. professor vid veterinärinstitutet, i Vaxholm en militärläkare, inom Solna socken den vid krigsskolan å Carlberg anstälde läkaren och i Dalarö en af Medicinalstyrelsen för ett halft år i sänder förordnad *biträdande* läkare.

Förutom 1 läns- och 4 distrikts-veterinärer, af hvilka sistnämnde 3 njuta lönebidrag från landstinget, har 1 vid Schebo bruk hosatt examinerad veterinär, lika som nyssnämnda f. d. professor, under perioden praktiserat.

Apotek finnas i alla städerna utom i Öregrund samt derjemte vid Drottningholm, i Sotholm och i Hammarby, hvar förutom medikamentsförråd tillhandahålles vid Tumba, i Österåker, i Dalarö och vid Gustafsberg.

I afseende å *barnmorskor* och *badanstalter* återopas föregående berättelser.

På Rindölandet nära Vaxholm äro på sista tiden upptäckta källor med vatten af ovanligt stark jernhalt, hvilket gifvit anledning att der påbörja anläggandet af en *brunnsinrättning*.

I afseende å *fattigvården* lärer kunna hänvisas till de årsberättelser, Statistiska Centralbyrån afgifver under titel: »Kommunernas fattigvård och finanser» (Litt. U. i Bidrag till Sveriges officiella statistik).

Det torde dock böra anföras, att ersättning af statsmedel till kommuner inom länet för vissa fattigas understödjande blifvit på grund af § 31 i nådiga fattigvårdsförordningen för de särskilda åren under perioden beviljad till följande belopp, nemligen:

för 1876	kr. 1,067.92.
» 1877	» 1,594.17.
» 1878	» 1,577.70.
» 1879	» 2,932.10.
» 1880	» 1,552.95.

Slutligen får Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande anmäla, att de till dess förfogande ställda anparter af det utaf riksdagen lemnade extra anslag för aflöning af behöflig *särskild polispersonal* å landet, blifvit under perioden använda på hufvudsakligen enahanda sätt, som i förra berättelsen angifves.

Stockholm å landskansliet den 16 december 1881.

W. STRÅLE.

Sten Drakenberg.

I. Törnebladh.

Tab. No 1.

FOLKMÄNGDEN I STOCKHOLMS LÄN ÅREN 1876—1880.

1.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
		Den 31 december enligt presternas uppgifter.			Enligt de mantalslängder, som upprättats vid slutet af motstående år.						Bevärings- manskaf af alla 5 klass. enligt form. H. i nåd. förrord. d. 9 febr. 1861.	Enligt årets mönster- rullor ap- proberade bevärings- pligtige.
		Hela folkmängden af			Deraf frie från mantals- penningar.							
		Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.		
Å landsbygden	år 1876....	63,460	66,971	130,431	63,116	66,626	129,742	28,147	30,916	59,063	3,413	675
	» 1877....	64,468	68,146	132,614	64,186	67,848	132,034	28,591	31,312	59,903	3,377	548
	» 1878....	66,170	69,319	135,489	65,670	69,081	134,751	29,100	31,835	60,935	3,684	615
	» 1879....	67,395	70,322	137,717	66,993	70,067	137,060	29,763	32,334	62,097	3,872	741
	» 1880....	67,491	70,771	138,262	67,409	70,763	138,172	29,975	32,694	62,669	3,558	839
I Södertelge stad	år 1876....	1,411	1,640	3,051	1,456	1,655	3,111	599	660	1,259	109	30
	» 1877....	1,389	1,651	3,040	1,476	1,720	3,196	626	692	1,318	98	9
	» 1878....	1,428	1,727	3,155	1,479	1,755	3,234	643	705	1,348	84	17
	» 1879....	1,519	1,809	3,328	1,542	1,849	3,391	658	733	1,391	90	18
	» 1880....	1,615	1,895	3,510	1,608	1,900	3,508	683	738	1,421	86	11
I Norrtelge stad	år 1876....	793	937	1,730	778	906	1,684	353	367	720	43	7
	» 1877....	831	980	1,811	811	939	1,750	370	379	749	62	10
	» 1878....	838	1,017	1,855	839	989	1,828	370	395	765	65	7
	» 1879....	824	1,003	1,827	851	1,021	1,872	377	410	787	50	10
	» 1880....	851	1,028	1,879	841	1,020	1,861	376	409	785	59	10
I Sigtuna stad	år 1876....	287	333	620	289	338	627	135	143	278	7	3
	» 1877....	260	291	551	262	298	560	105	117	222	10	4
	» 1878....	268	309	577	274	317	591	109	135	244	5	2
	» 1879....	274	330	604	267	336	603	103	138	241	4	4
	» 1880....	282	327	609	286	335	621	109	140	249	10	9
I Östhammars stad	år 1876....	294	337	631	296	340	636	134	139	273	15	2
	» 1877....	305	352	657	315	357	672	145	141	286	15	2
	» 1878....	301	354	655	301	353	654	132	146	278	16	—
	» 1879....	304	362	666	305	360	665	132	143	275	18	6
	» 1880....	309	352	661	309	352	661	140	145	285	25	4
I Öregrunds stad	år 1876....	369	430	799	375	428	803	155	154	309	20	—
	» 1877....	380	433	813	378	431	809	153	157	310	23	—
	» 1878....	383	437	820	385	437	822	153	149	302	20	1
	» 1879....	374	435	809	378	434	812	143	146	289	23	1
	» 1880....	385	437	822	388	440	828	145	151	296	27	1
I Vaxholms stad (n. garnison)	år 1876....	546	546	1,092	544	566	1,110	272	221	493	10	2
	» 1877....	580	540	1,120	542	596	1,138	274	233	507	13	1
	» 1878....	646	566	1,212	580	592	1,172	315	236	551	11	1
	» 1879....	658	562	1,220	658	611	1,269	386	242	628	19	7
	» 1880....	654	624	1,278	663	604	1,267	386	246	632	12	—
I hela länet	år 1876....	67,160	71,194	138,354	66,854	70,859	137,713	29,795	32,600	62,395	3,617	719
	» 1877....	68,213	72,393	140,606	67,970	72,189	140,159	30,264	33,031	63,295	3,598	574
	» 1878....	70,034	73,729	143,763	69,528	73,524	143,052	30,822	33,601	64,423	3,885	643
	» 1879....	71,348	74,823	146,171	70,994	74,678	145,672	31,562	34,146	65,708	4,076	787
	» 1880....	71,587	75,434	147,021	71,504	75,414	146,918	31,814	34,523	66,337	3,777	874

Tab. No 2.

ALLMÄNNA VÄGAR OCH SKJUTSNING I STOCKHOLMS LÄN ÅREN 1876—1880.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	
Särskilda slag af vägar.	Längd af hvarje vägs slag vid 1880 års slut.	Deraf under åren 1876—1880		Kostnad för under åren 1876—1880				Längd af indelade, med skjutsanstalter försedda vägar vid 1880 års slut.	Skjutsanstalter (vid 1880 års slut)			
		fulländade och afsynade nya vägar.	omlagda eller betydligt förbättrade vägstäckor.	fulländade nya vägar.		omlagda eller betydligt förbättrade vägstäckor.			med entreprenad.		utan entreprenad.	
				Af statsmedel.	Af landstings eller kommuners medel.	Af statsmedel.	Af landstings eller kommuners medel.		Gästgifverier.	Skjutsstationer.		
	Mil.	Mil.	Mil.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Mil.	Antal.	Antal.	Antal.	
Å landsbygden:												
allmänna landsvägar	62·6	—	3·6	—	—	17,000	7,290	} 138·1 }	33	6	—	
häradsvägar	75·6	—	0·2	—	—	4,200	5,000		6	11	—	
sockenvägar	63·6	—	0·1	—	—	—	—	15·3	1	4	6	
I städerna	1·8	—	—	—	—	—	57,522	—	6	—	—	
Summa	203·6	—	3·9	—	—	21,200	69,812	153·4	46	21	6	
Skjutslegan per mil utgick vid 1880 års slut med:												
1·80 kronor	{	hvilket är <i>maximilega</i> , med entreprenadbidrag								30	11	—
		hvilket är " utan "								4	5	—
1·60 " "		hvilket är <i>under maximilega</i>								11	3	—
1·50 " "		hvilket är " "								—	1	—
0·40 " "		hvilket är " "								1	—	—
i nådiga brefvet den 21 mars 1879 om sjöskjuts stadgad belopp									—	1	6	
Summa skjutsanstalter									46	21	6	
Antal utgångna hästar under år 1876									117	17,093	1,886	69
" " " 1877									413	15,896	1,439	67
" " " 1878									244	11,491	1,246	36
" " " 1879									106	8,633	1,343	—
" " " 1880									44	7,034	1,457	—
Summa hästar									924	60,147	7,371	172

Tab. N:o 3.

HEMMAN OCH JORDLÄGENHETER SAMT STADSJORDAR M. M. I STOCKHOLMS LÄN ÅR 1880.

1. Hemman och jordlägenheter af alla slag, efter olika natur.	2. Hemman.			3. A n t a l					10. Taxerings- värdet. Kronor.	
	4. Mantal		5. Bruk- nings- delar.	6. nybyggen.	7. jordtorp.	8. ryttare-, soldat- och båtsmans- torp.	9. back- stugor.	10. andra lä- genheter.		
	11. oförmed- lade.	12. nuvarande.								
I. Landsbygden.										
A. Kronoegendomar.										
1) Under allmän disposition.										
a) Kungs- och kungsladugårdar samt säterier.....	59 $\frac{3}{4}$	52 $\frac{1}{2}$	21	—	72	—	9	—	2,473,500	
b) Boställen.....	182 $\frac{3}{4}$	165 $\frac{3}{4}$	170	—	116	—	72	50	2,465,200	
c) Hemman.....	160 $\frac{3}{4}$	115 $\frac{3}{4}$	152	—	34	26	12	—	2,598,050	
d) Nybyggen.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
e) Jordlägenheter.....	1 $\frac{1}{2}$	—	—	—	31	—	19	189	2,462,200	
f) Fiskerier.....	—	—	—	—	—	—	—	1	400	
g) Verk och inrättningar.....	—	—	—	—	—	—	—	10	291,300	
2) Under enskild disposition.										
a) Säterier.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
b) Hemman.....	$\frac{3}{4}$	$\frac{3}{4}$	2	—	—	—	—	—	74,000	
c) Nybyggen.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
d) Jordlägenheter.....	—	—	—	—	4	—	—	31	32,000	
e) Fiskerier.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
f) Verk och inrättningar.....	—	—	—	—	—	—	—	10	43,600	
B. Skatteegendomar.										
a) Boställen.....	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	2	—	—	—	—	3	16,200	
b) Säterier.....	113 $\frac{1}{4}$	100 $\frac{1}{2}$	74	—	84	33	53	—	2,492,200	
c) Hemman.....	1,599 $\frac{1}{4}$	1,361 $\frac{1}{2}$	3,252	21	320	352	500	63	24,437,750	
d) Jordlägenheter.....	—	—	—	—	120	—	27	437	927,550	
e) Fiskerier.....	—	—	—	—	—	—	—	19	28,600	
f) Verk och inrättningar.....	—	—	—	—	—	—	—	130	1,393,700	
g) Huslägenheter.....	—	—	—	—	—	—	—	554	570,500	
C. Frälseegendomar.										
a) Boställen.....	$\frac{3}{4}$	$\frac{3}{4}$	7	—	—	—	—	4	64,800	
b) Säterier och ladugårdar.....	601 $\frac{1}{2}$	567 $\frac{1}{2}$	372	—	633	—	127	—	20,769,100	
c) Rå- och rörs- (insockne) hemman.....	85 $\frac{3}{4}$	62 $\frac{1}{2}$	164	—	23	4	5	—	1,295,600	
d) Hemman (utsockne).....	1,925 $\frac{1}{2}$	1,621 $\frac{3}{4}$	3,236	18	823	418	535	68	36,865,900	
e) Jordlägenheter.....	—	—	—	—	1,057	—	431	965	4,471,300	
f) Fiskerier.....	—	—	—	—	—	—	—	10	8,800	
g) Huslägenheter.....	—	—	—	—	—	—	—	444	435,855	
h) Verk och inrättningar.....	—	—	—	—	—	—	—	291	4,354,400	
Summa	4,733 $\frac{1}{2}$	4,052 $\frac{1}{2}$	7,452	39	3,317	¹⁾ 833	²⁾ 1,790	3,279	108,572,505	
II. Städerna.										
	Hela antalet nybyggda bo- ningshus 1876—1880.				Tomter		Lägenheter.		Taxeringsvärdet	
					beybyggda.	obe- byggda.			af hus och tomter.	af jordar.
Södertelge..... stad	94	—	—	—	267 $\frac{3}{4}$	43 $\frac{1}{4}$	156	—	4,058,200	460,400
Norrstelge..... "	4	—	—	—	164	136 $\frac{1}{2}$	—	—	951,660	80,825
Sigtuna..... "	8	—	—	—	80	2	16	—	384,340	96,430
Östhammars..... "	3	—	—	—	114	36	—	—	377,363	—
Öregrunds..... "	4	—	—	—	133	53	—	—	641,760	152,490
Vaxholms..... "	76	—	—	—	286	38	7	—	1,173,955	1,450
Summa	189	—	—	—	1,044 $\frac{3}{4}$	309 $\frac{1}{2}$	179	—	7,587,278	791,595

¹⁾ Tillkomma: från Lyhundra fögderi på de särskilda hemmanen icke fördelade 176 ryttare-, soldat- och båtsmanstorp. — ²⁾ Antal backstugor ej uppgifna från Lyhundra fögderi.

Tab. N:o 4.

BRANDFÖRSÄKRINGSINRÄTTNINGARNES VERKSAMHET I STOCKHOLMS LÄN ÅREN 1876—1880.

K. M:s Befallningsbefordres förtäringsskor 1876—1880. Stockholms län

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.					10.		11.
								Utdebiteringsgrund. Utdebiterade öre för hvarje 100 kr. ansvarighetsbelopp.					Eldsvådor för hvilka under 1876—1880 utbetalts ersättning för endast fast eller endast lös egendom.		
Inrättningens namn och verksamhetsområde.	År då verksamheten börjat.	Influtna försäkringsavgifter (eller utdebiterade belopp). 1876—1880.	Öfriga inkomster. 1876—1880.	Utbetalda brandskadeersättningar. 1876—1880.	Öfriga utgifter. 1876—1880.	Befattliga fonder eller tillgångar. Vid sista försäkringsårets slut.	Försäkringsbelopp.	1876.	1877.	1878.	1879.	1880.	Antal.	Antal.	
		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Öre.	Öre.	Öre.	Öre.	Öre.			
1. Stockholms län's brandstodsbolag, omfattande allenast landsbygden.	Fast egendom	1845	241,878 ⁹⁴	6,303 ⁸⁹	220,762 ³⁰	54,611 ²⁶	77,191 ⁷³	50,169,360	10	10	5	20	11	—	262
	Lös egendom	1845	120,658 ³⁷	8,968 ⁵²	114,476 ⁹⁸	11,829 ⁰⁸	48,584 ²⁶	38,520,970	10	8	4	15	5	—	
2. Länna sockens brandstodsbolag	Fast egendom	1859	2,548 ²¹	474 ⁴¹	130 ⁰⁰	147 ⁶⁵	3,391 ⁶⁶	709,440	10	10	10	5	5	1	—
	Lös egendom	1859	1,866 ⁷¹	381 ⁹⁰	—	141 ⁶⁵	2,650 ⁰⁰	493,690	10	10	10	5	5	—	
3. Lyhundra med flera häradsbrandstodsbolag, omfattande Lyhundra och Sjuhundra härad jemte Bro och Vätö samt Vaddö och Häfverö skeppslag.	Fast egendom	1863	297 ⁵²	—	124 ⁵⁰	26 ³⁰	22 ¹⁰	1,067,340	—	—	—	3	—	—	3
	Lös egendom	1863	102 ³⁰	—	103 ⁰⁰	26 ⁵⁰	30 ¹¹	748,210	—	—	—	1,5	—	—	

1) Försäkringsåret räknas från och med den 14 mars, och uppgifterna afse tiden ¹⁴/₃ 1876—¹³/₃ 1881. — 2) Försäkringsåret sammanfaller med kalenderåret.

Stockholms län.

Tab. N:o 5.

FROMMA STIFTELSE, STIPENDIEFONDER, PENSIONSANSTALTER, SJUKKASSOR OCH DERMED JEMFÖRLIGA INRÄTTNINGAR I STOCKHOLMS LÄN ÅR 1880.

33

1.	2.	3.	4.	5.		6.	7.	8.	9.
				Stiftelsens år och dag.	Utdelning år 1880 till antal personer.				
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål.	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning år 1880 till antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.	Stiftelsens storlek vid slutet af år 1880. Kronor.	Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkn.	
A) Å landsbygden.									
1. Strömska fonden. (Hökhufvuds socken).	Ränteutdelning vid jul till fem mest behöfvande fattig-hjon.	Anders Ström, bokhållare.	1862 ¹² / ₄	5	10	200	Ordföranden i socknens kommunalnämnd.		
2. Hornska grafkassa. (Rimbo socken).	Hornska grafvens underhåll och bidrag till fattige under Ekebyholms gods.	Claes Horn, grefve, general-löjtnant.	1809 ²³ / ₅	—	160	6,621	Pastor och församlingen.		
3. Johanssonska stipendiefonden. (Utö kapell).	Underlättande af fattiga barns skolgång.	Johansson, snickare.	1871 ⁷ / ₁₁	4	12	200	Sockenens skolråd.		
4. Dahlgrenska fonden. (Nändö kapell).	Premientdelning åt barn, som ordentligt bevista folkskolan.	C. P. Dahlgren, bankokommissarie.	1879 ²² / ₁₂	—	—	166 ²⁵	Sockenens kyrkoråd.		
5. Tyresö skriftebarns bibelkassa.	Inköp af biblar åt fattiga skriftebarn.	Tyresö församling	1832 ¹⁵ / ₁₁	22	39 ¹⁰	142 ²⁵	Pastor. Utdelning sker enligt kyrkorådets beslut.		
6. Dalarö lotsnekassa.	Understöd åt lotsenkor.	Dalarö lotsar.	1830	—	—	2,000	Lotsarne sjelfve.		
7. Dalarö tullvaktmästares begrafningskassa.	Begravningshjelp vid dödsfall bland vaktmästare.	D:o tullvaktmästare.	1864	—	—	469	Vaktmästare sjelfve.		

Tabb. N:o 4. o. 5.

17

Tab. N:o 5. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIEFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1. Stiftelsens namn.	2. Stiftelsens ändamål.	3. Stiftarens namn och yrke.	4. Stiftelsens år och dag.	5. 6. Utdelning år 1880		7. Stiftelsens storlek vid slutet af år 1880. Kronor.	8. Stiftelsen förvaltas af:	9. Anmärkn.
				till antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.			
8. Stråleska skolfonden. (Vesterhaninge socken).	Folkundervisningens befrämjande.	C. F. Stråle, kamrerare.	1817 ¹² / ₉	—	342	6,684	Församlingens skolråd.	
9. Sterkyska fattiginrättningen. (Botkyrka socken).	Underhåll i eget hus af 16 fattighjon.	J. U. Sterky, hofkamrerare, och hans hustru A. M. Sterky.	1845 ²⁹ / ₁₀	18	1,699 ²¹	25,250	Pastor, komminister, domhafvanden, så vida han bor i socknen, samt egarne af Slagsta, Sturehof, Norsborg och Elfsata säterier.	
10. Eugenie Dahlströms gåfvomedel. (Botkyrka s:n).	Beklädnadsbidrag åt de fattigaste bland nattvardsungdom och skolbarn.	S. G. Dahlström, juvelerare, godsegare.	1860 ²⁶ / ₅	64	362 ⁸²	6,000	Pastor och något fruntimmer i socknen, som han derom anmodar.	
11. Dahlströmska testaments- och graffonden. (Botkyrka socken).	Underhåll af Dahlströmska grafven och förökande af fattigkassan med öfverskottet af räntan.	D:o d:o.	1868 ¹ / ₁₂	—	25	500	Pastor.	
12. Fru Clara Flodins, född Pettersson, på Fullersta gåfvofond. (Huddinge s:n).	Beklädnad för fattiga nattvardsbarn.	B. Pettersson, enkefru.	1876 ¹² / ₅	5	150	3,000	D:o.	
13. Vester-Telge sockens medicinalfond.	Anskaffande i första rummet af medicamenter åt sjuka fattighjon för räntan.	Nils Dutva, kammarråd.	Obekant	—	15	300	Socknens kommunalnämnd.	
14. Wigertska fonden. (Öfver-Jerna socken).	Premieutdelning åt fattiga skolbarn.	B. P. Wigert, grosshandlande, och hans hustru.	1847 ⁷ / ₁₁	—	4 ⁵⁰	75	D:o skolråd.	
15. D:o d:o. (D:o).	Löneförbättring åt skolläraren.	D:o d:o.	1847 ⁷ / ₁₁	1	45	750	D:o d:o.	
16. D:o d:o. (D:o).	Understöd åt socknens fattiga.	Gustafva Wigert, enkefru.	1859 ²² / ₃	16	60	1,000	D:o kommunalnämnd.	
17. Löwenska fonden. (D:o).	D:o d:o.	Axel Löwen, greve, general-löjtnant och landshöfding.	1800 ⁷ / ₃	36	133	—	D:o d:o.	3)
18. Adolf Schultzska fonden. (Öfver-Jerna socken).	Beklädnad för fattiga skolbarn.	Adolf Schultz, kramhandlande.	Obekant	16	90 ⁶¹	1,525	D:o skolråd.	
19. Wincklerska slöjdskolans. (Turinge socken).	Beredande åt fattiga barn af konstfärdighet i handslöjder, som äro nödiga och nyttiga å landet.	Johan Michael Winckler, revisionssekreterare.	1831 ⁵ / ₈	54	2,747 ⁰³	42,180	En direktion med domhafvanden i orten till ordförande.	
B) I Norrtelge stad.								
1. Hundramannaföreningen.	Understöd åt medlemmarna vid sjukdom och bidrag till begrafningskostnad.	S. Jonsson, garfwaregesäll.	1878 ¹ / ₅	15	510	383 ¹³	Fem styrelsemedlemmar.	4)
2. Erik Gustaf Stenbergs donationsfond.	Befordrande af mensklighetens upplysning medelst arfvoden samt stipendier till lärdoms-, folk- och slöjdskolor; understöd åt nödlidande med penningar eller arbetsförtjenst och vissa årliga legater under innehafvarnes lifstid.	C. G. Stenberg, handlande.	1866 ²³ / ₃	85	27,561	457,655	Fyra styrelseledamöter.	
C) I Vaxholms stad.								
1. Theelska donationen.	Den årliga räntans utdelande till de mest behöfvande bland stadens fattige.	C. Theel å Sund, possessionat.	1873 ²⁰ / ₁	2	100	2,000	Stiftaren sjelf, så länge han lever.	
2. Wickbergska donationsfn.	Bildande af fond, hvaraf räntan skall användas till sjukvård åt medellösa i staden.	Anna Maria Wickberg, ogift.	1874 ¹² / ₁₂	—	—	2,856	Stadens helsevårdsnämnd.	5)
D) I Östhammars stad.								
1. J. F. Hallmans donationsfond.	Underhåll af en slöjdskola för flickor och en aftonskola för äldre gossar samt bidrag till sockenbiblioteket och insättning i lifränteanstalt för barn, födda i staden.	J. Fromhold Hallman, bruksläkare.	1872 ²⁰ / ₈	—	1,082 ¹¹	25,100	Stadens kyrko- och skolråd.	
2. Åhmanska donationsfonden.	Att bereda kringliggande landsbygds barn undervisning i kristendom uti stadens folkskola.	Nils Åhman, kommandör-kaptan, lotsdirektör.	1758 ²⁰ / ₂	—	27 ⁵⁰	550	D:o skolråd.	6)
3. Hjerstedska donationen.	Pensionerande af gamla välfrejdade fattiga enkör i staden.	Per August Hjerstedt, notarie, och hans hustru.	1799 ⁹ / ₉	12	60	1,000	D:o fattigvårdsstyrelse.	

Anm. 1) Hvarje medlem lemnar 1 krona per månad under seglationstiden. — 2) Hvarje medlem erlägger 4 kronor om året. — 3) Sex tunnor råg och 25 kronor utgå årligen från Ene gård. — 4) För inträde erläggas 4 kronor. Hvar tredje månad utdebiteras i öfrigt erforderliga medel. — 5) Ränteutdelning ej börjad. — 6) Beloppet utbetaldt till skolkassan.